

ՄԵՐ ԱՆԿԻՒՆԵՆ

**ԼՈՍ ԱՆՃԵԼԵՍԻ
ԻՐԱՆԱՅԱՅ
ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԴԱՐ
ՀՊԱՐՏՈՒԹԵԱՄԲ
ՏՕՆԱԽՄԲԵՅ ԻՐ
55 ՏԱՐՈՒԱՅ ԵՐԱԶԻՆ
ՆՈՒԻՐԱԳՈՐԾՈՒՄԸ**

ՏՕՒԹ. Ա. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

Լոս Անճելըսի Իրանահայ Միութիւնը օժտուեցաւ մշակութային նոր կեդրոնով մը, որուն պաշտօնական բացումը կատարեց Շաբաթ 8 Հոկտեմբեր 2011-ին, գաղութիս հայաշատ կեդրոններէն Կլեմտէյլ ֆաղաֆի մէջ: Ներկայ կեդրոնի բացումով, Լոս Անճելըսի Իրանահայ Միութիւնը կը նուիրագործէր աւելի քան յիսուներեք տարի շարունակ փայփայած երազ մը, որուն հրաշակներտ իրագործումը հպարտութեամբ կը գեղու համանուն միութեան մէն մի անդամի, ղեկավարի, նուիրատուի, բարերարի եւ նաեւ, ինչու է՝ մէն մի հայու սիրտը:

Դեռեւս հինգ տասնամակնեք առաջ Հոլիվուտի մէկ աննշան փողոցի մը վրայ փոքր, այլ ոչ հրապուրիչ սենեակի մը մէջ ամփոփուած, ազգին ծառայութեան կոչուած միութիւն մը եղած էր Լոս Անճելըսի Իրանահայ Միութիւնը: Անոր հայապահպանման առաքելութիւնը միշտ եղած էր գործարարական ու տարածելի մշակույթը: Ամերիկայ գաղթող մեր ժողովուրդի կարիքները գաւակներուն ջամբել հայեցի կրթութիւն: Վերջապէս, տարածել բարեսիրական գործունէութիւն: Եւ այս բոլորը՝ որպէսզի հայը՝ հայ, հայասէր եւ հայրենասէր պահուի ծանօթ այս ընդարձակ «Ձուլող Կաթսայի» մէջ:

Այլի քան երեսուն տարիներու վրայ տարածուած անդուլ, հետեւողական եւ հատուտոր աշխատանքը առիթ կ'ընծայէ միութեան, տեղափոխուելու Պրեմտ փողոց, Կլեմտէյլ ֆաղաֆր, ուր աշխատանքային աւելի ձեռնարկ պայմաններու ներքեւ կարելի կը դառնայ տակաւ ընդարձակել միութեան կրթական, մշակութային եւ բարեսիրական գործունէութիւնը, իր միութեանական անդամացանկին վրայ գործօն անդամներու թիւը հասցնելով հազարի: Արդարեւ, Իրանահայ Միութիւնը կ'օժտուի երկու հարիւր աշակերտներ հաշուող Շաբաթօրեայ դպրոցով: Ուրտունը հինգ անդամներէ բաղկացած երգչախումբով: Հայկական պարի դասարաններով: Տասը հազար հայերէն գիրք պարունակող գրադարանով: Երիտասարդական եւ Արուեստի աշխատանքային բաժանմունքներով եւ վերջապէս, ուշադրութիւն գրաւոր նախաձեռնութեամբ մը, որ կը կոչուի՝ «Փրկելը»

Շաբ.ը էջ 28

ԵՐԵՒԱՆ ԱՅՅԵԼՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ ՆԻՔՈԼԱ ՍԱՐՔՈՋԻ ԿԸ ՊԱՅԱՆՁԷ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԿՈՂՄԷ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՄԵՆՈՒՄԸ

Ֆրանսայի նախագահ Նիքոլա Սարքոզի Ուրբաթ, Հոկտեմբեր 7-ին Սերժ Սարգսեանի հետ միատեղ մամուլի ասուլիսի ժամանակ յայտարարեց, որ Հայաստան կատարած իր այցելութիւնը կը նկատէ կարեւոր իր համար:

Սարքոզիի համաձայն, Ֆրանսայի մէջ մեծ ուշադրութեամբ կը հետեւին Հայաստանի մէջ կատարուող իրադարձութիւններուն, նկատի առնելով հայկական մեծ համայնքի առկայութիւնը, որ մեծ դերակատարութիւն ունի Ֆրանսայի մէջ:

Նիքոլա Սարքոզի ընդգծեց, թէ հայերը լաւ գիտեն, որ Հայոց ցեղասպանութեան ժամանակ Ֆրանսան ձեռք երկարեց հայերուն, եւ այսօր՝ 2011-ին ալ Հայաստան մինակ է, քանի որ Ֆրանսան առանձնապէս կապեր ունի Հայաստանի հետ:

«Ես ըսի, որ նախագահ Սերժ Սարգսեան իր ճանապարհը շարունակէ դէպի խաղաղութիւն՝ խաղաղութիւն Ատրպէյճանի հետ, ինչ որ կը բխի երկու երկիրներու շահերէն: Իհարկէ, ես նաեւ Հայաստանի նախագահին քաջալերեցի շարունակել երկխօսութիւնը Թուրքիոյ հետ: Անընդունելի է, որ 2011

Ֆրանսայի նախագահ Նիքոլա Սարքոզի ջերմ ընդունելութեան կ'արժանանայ Երեւանի քաղաքացիները:

թուականին Թուրքիոյ հետ սահմանը փակ մնայ», - ըսաւ Նիքոլա Սարքոզի, աւելցնելով, որ կ'աջակցի խաղաղութեան հաստատմանն ուղղուած Սերժ Սարգսեանի ջանքերուն:

Պատասխանելով Ֆրանսայի մէջ լոյս տեսնող հայկական «Լէ Նիւվէլ Տ'Արմէնի» հանդէսի հար-

ցին, որ եթէ Թուրքիա չձանձնայ Հայոց ցեղասպանութիւնը, ապա ի՞նչ քայլերի կ'ընայ առնել Ֆրանսան, Սարքոզի ըսաւ, որ հաւաքական ժխտումը աւելի ցաւալի է, քան անհատական ժխտումը: Այդ չի նշանակէր, որ անձնական ժխտում-

Շաբ.ը էջ 4

ՍԱՐԳԻՍ ՍՈՂԱՆԱԼԵԱՆԻ ՄԱՐԸ

Հոկտեմբեր 5-ին, Ֆլորիտա նահանգի Հիւալա քաղաքի հիւանդանոցին մէջ, 82 տարեկանին սրտի կաթուածով մահացած է գէնքի նշանաւոր վաճառական Սարգիս Սողանալեան:

80-ականներուն իրաքի եւ իրանի միջեւ տեղի ունեցած երկարատեւ պատերազմի տարիներուն Սարգիս Սողանալեան գլխաւոր գէնք մատակարարողն էր Սատամ Հիւսէյնի բանակին, վաչելելով ամերիկեան կառավարութեան եւ գաղտնի սպասարկութիւններու հովանաւորութիւնը:

1990 թուականին, երբ Սատամ Հիւսէյն գրաւեց Քուէյթը ու նախագահ ճորճ Պուշ կը պատրաստուէր յարձակելու իրաքի վրայ, Սողանալեան հրապարակաւ դէմ արտայայտուեցաւ ամերիկեան այդ միջամտութեան, արժանանալով իր հովանաւորներու դժգոհութեան, որոնք չուշացան զինք մեղադրելու «այսօրէն գէնք վաճառելու» մէջ: 1993-ին Սարգիս Սողանալեան ամերիկեան դատարանի կողմէ դատապարտուեցաւ 6,5 տարուայ բանտարկութեան: Ան երկու տարի բանտ մնալէ ետք, խորհրդաւոր պայմաններու մէջ ազատ արձակուեցաւ:

Իր փառքի օրերուն Սարգիս Սողանալեան կը ճամբորդէր սեփական հսկայ օդանավով ու սիրալիր ընդունելութեան կ'արժանանար բազմաթիւ երկիրներու ղեկավարներուն ու ամերիկացի ծերակուտականներու կողմէ:

Սարգիս Սողանալեան

Սարգիս Սողանալեան հայկական շրջանակներու մէջ ծանօթ էր նաեւ որպէս բարերար, որ 80-ական թուականներուն իր կատարած մեծագումար նուիրատուութիւններով օժանդակեց հայկական բազմաթիւ կազմակերպութիւններու եւ հաստատութիւններու:

Սարգիս Սողանալեան ծնած էր 1929-ին, Սուրիոյ մաս կազմող Իսքէնտէրուն նահանգին մէջ: Շրջանը հետագային Թուրքիոյ տիրապետութեան անցնելէ ետք, ան ընտանեօք փոխադրուած էր Պէյրութ, ուր անցուցած էր իր երիտասարդական տարիները: Ամուսնացած էր եւ ունէր երկու զաւակ:

ՇԱՌԸ ԱԶՆԱԿՈՒԻ ԽՆԴՐԱՅԱՐՈՅՑ ՏԵՍԱԿԵՏՆԵՐԸ ՑԵՂԱՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ֆրանսահայ մեծանուն երգիչ եւ Զուլիգերիոյ մօտ Հայաստանի դեսպան Շառլ Ազնաւուր «Լէ Նիւվէլ Տ'Արմէնի» պարբերականին տրուած հարցազրոյցի մը ընթացքին, բաւական յանդուգն տեսակէտներ յայտնած է Հայկական ցեղասպանութեան եւ հայ-թուրք յարաբերութիւններու մասին, գարմանք յառաջացնելով շատերու մօտ:

Երգիչի կարծիքով, նկատի ունենալով Հայաստանի շահերը եւ Թուրքիոյ կողմէ ընդդիմութիւնը՝ ցեղասպանութիւն բառի օգտագործման դէմ, պէտք է մէկ այլ բառ գտնել՝ ցեղասպանութեան մասին խօսելու ժամանակ:

«Ցեղասպանութիւն բառը կը խանգարէ, եւ պէտք է ըսեմ, որ ինձի եւս կը խանգարէ: Եթէ Թուրքերը ազնուութիւն ունենան ըսելու, թէ իրենց խանգարող ցեղասպանութիւն բառն է, ապա մենք մէկ այլ բառ կը գտնենք, որպէսզի սահմանները բացուին», - վերջերս ըսած էր Ազնաւուր ֆրանսական հեռատեսիլի կայաններէն մէկուն հետ ունեցած հարցազրոյցի մը ընթացքին:

Ան բացատրելով իր այդ միտ-

Շաբ.ը էջ 4

ՇՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ 20 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱԲ ՐԱՅԱՍՏԱՆ

1924 թ. նախկին Խորհրդային Միության ողջ տարածքում իր գործունեությունը դադարեցրեց հայ իրականության առաջին ֆաղափական կազմակերպությունը՝ Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցությունը:

Հնչակեան կուսակցության անդամների մի չնչին մասը ստիպողաբար անդամագրուեց բոլշևիկեան կուսակցությանը, մնացածները կուլ գնացին ստալինեան մասդացին:

ՄԴՀԿ-ն ծնունդ է հայ ժողովրդի ծոցից, ծառայել նրան, դառնալով 19-րդ դարավերջի հայ ազգային ազատագրական պայքարի դրոշակակիրը: Կուսակցությունն իր ծնած ժողովրդի նման նաշակել է թուրքական բռնապետության բոլոր դառնությունները, արհաւիրքներն ու փորձությունները, մոռնել կախաղանների վրայ, տանջուել բանտերում, արտաքուրստերում: Ցեղասպանությունից ու հայրենագրկումից յետոյ, ցրուելով աշխարհի չորս կողմերը, Կուսակցությունն անդավաճան կերպով շարունակեց ծառայել ժողովրդին, վառ պահելով իր Ազատ, Անկախ եւ Միացեալ Հայաստանի տեսլականը:

Զրկուելով հայրենական հողից, հայրենիքում ֆաղափականութեամբ գրադուելու իր առաքելութեան իրաւունքից, Հնչակեան կուսակցությունը աշխարհասփիւռ գաղութներում իր գործունեութեան առանցք դարձրեց հայապահպանումը, նոր սերնդին ուրծացումից՝ սպիտակ եղեռնից փրկելու դժուարին գործը:

Հայկական բազում գաղթօջախներում կուսակցութեան հովանու ներքոյ բացուեցին մանկապարտէզներ, մանկատներ, դպրոցներ, մշակութային, մարզական, առողջապահական հիմնարկություններ: Տպագրուեցին շուրջ չորս տասնեակ անուն թերթեր ու ամսագրեր, որոնց բովանդակութեան հիմնական թեման կորուսեալ Հայրենիքն է, նրա անգին պատմա-նարտարապետական յուշարձանները, մեր աւերուած ու պղծուած վանքերն ու եկեղեցիները:

Իրենց նոր հայրենիքներում բազմաթիւ հնչակեաններ ձեռք բերել մեծ հեղինակություն ու համբաւ, ընտրուել օրէնսդիր մարմիններում, գրադեցրել բարձր պետական պաշտօններ:

Հայաստանի Հանրապետութեան անկախացումից յետոյ, Հնչակեան կուսակցությունը անմիջապէս վերադարձաւ Հայրենիք եւ իր նորացուած ծրագրով սկսեց շարունակել կոպտօրէն ընդհատուած ֆաղափական գործունեությունը, մի նոր երանգ աւելացնելով հայրենիքի ֆաղափական դաշտի ներկայակակին:

1991 թ. Հոկտեմբերի 11-ին մեր նորանկախ հայրենիքի Արդարադատութեան նախարարությունը Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան Հայաստանի կազմակերպությունը գրանցեց որպէս ինքնուրոյն ծրագրով ու կանոնագրով գործող կազմակերպություն: Այդ օրուանից անցել է շուրջ երկու տասնամեակ: Որպէս կենդանի օրգանիզմ, այդ տարիներին կուսակցությունն ունեցել է յաջողություններ, սխալներ, ապրել կողմնակի ուժերի կողմից դրդուած պառակտման դառնությունը: Բայց 124 տարուայ պատմական փորձը, բազում կախաղաններն ու բանտարգելումները մեզ կոփել ու ամրացրել են եւ ամէն մի դժուարությունից մեմբ դուրս եմբ եկել մաքրագործուած ու կազմակերպուած:

Մեր կազմակերպութեան յոբելեանական այս օրերին մեմբ երախտագիտութեամբ եմբ յիշում կուսակցութեան առաջին ղեկավարներին եւ վետերաններին:

Հնչակեան կուսակցությունը՝ Հայաստանի եւ Սփիւռքի իր կազմակերպական կառոյցներով, շարունակում է մնալ ամուր եւ միասնական մի մարմին, որը վեճական է ֆաղափական պայքարի, կուսակցութեան ծրագրերի իրականացման փնտրարհին:

Մեմբ հաւաստում եմբ, որ Հնչակեան կուսակցությունը հաւատարիմ է արդարութեան, հաւասարութեան, դեմոկրատիայի, ազատութեան, սոցիալական համերաշխութեան, հայրենասիրութեան, իրաւական ու սոցիալական պետութեան կերտման ծրագրային հիմնադրոյթներին, կ'անի ամէն ինչ մեր հայրենիքը դարձնելու էլ աւելի հզօր, տնտեսապէս բարգաւաճ պետութիւն, որն ինչպէս անշեղ ասուպ դէպի իրեն կը ձգի իր աշխարհասփիւռ գաւակներին:

Կեցցէ Հայաստանի Հանրապետությունը
Կեցցէ Հնչակեան Կուսակցությունը
Հնչակեան կուսակցութեան վարչություն
12-ը Հոկտեմբերի, 2011 թ., ֆաղափամայր երեւան

ՖՐԱՆՍԱՆ ՈՒՐԱԽԱՑՐԵԼ Է ՍԵՐԺ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻՆ

ՅԱԿՈՐ ԲԱԴԱԼԵԱՆ

Էջմիածնում մասնակցելով քաղաքի օրուայ առիթով հանդիսաւոր հաւաքին, Սերժ Սարգսեանը ելոյթ ունեցաւ եւ հաւաքի մասնակիցներին շնորհաւորեց ֆուտպոլի յաղթանակի եւ Նիքոլա Սարքոզիի արած յայտարարութիւնների առիթով: Ֆուտպոլի յաղթանակը հասկանալի է, բայց ինչ է ասել Սարքոզին, որ Սերժ Սարգսեանը այդ կապակցութեամբ շնորհաւորում է բոլորին:

Ի դէպ, ֆուտպոլի հանդիպման ժամանակ էլ ամէն կողմից յետոյ ռեժիսորը պարտք էր համարում ցոյց տալ, թէ ինչպէս է ուրախանում Սերժ Սարգսեանը, ով մի քանի ժամ առաջ էր ճանապարհել Սարքոզիին: Ու քանի որ դրանից մէկ օր անց Սարգսեանը բոլորին շնորհաւորում է Սարքոզիի արած յայտարարութիւնների առիթով, սկսում եւ մտածել, թէ ֆուտպոլի ամէն կողմից յետոյ նա միայն դրա համար էր ուրախանում, թէ պարզապէս դեռ Սարքոզիի թողած ուրախութեան ազդեցութեան տակ էր:

Իսկ Սարքոզին Երեւանում ասել է, որ Թուրքիան պէտք է ճանաչի ցեղասպանութիւնը, այլապէս Ֆրանսիան դրա հերքումը օրէնքով քրէտրէն հետապնդելի կը դարձնի: Մէկ էլ ասել է, որ Ֆրանսիան Հայաստանին կ'օգնի էներգետիկ այլընտրանքային ռեսուրսների հայթայթման եւ նոր առումակայանի ստեղծման հարցում: Որեւէ այլ նշանակալից յայտարարութիւն Ֆրանսիայի նախագահը Երեւանում կարծես թէ չի արել:

Աւելին, Ցեղասպանութեան մասով յայտարարութիւնները հազիւ թէ հնարաւոր լինի արտառոց համարել: Ֆրանսիայի դիրքորոշման մասին յայտնի է վաղուց, այդ երկիրը առաջինն է Ցեղասպանութիւնն օրէնքի տեսքով ճանաչել: Նաեւ յայտնի է, որ Ֆրանսիան հանդէս է գալիս Եւրամիութեանը Թուրքիային անդամակցելու դէմ, ընդ որում միակ պայման չդնելով ցեղասպանութեան ճանաչումը եւ հայթուրքական սահմանի բացումը: Ֆրանսիան այսպէս ասած սկզբունքօրէն է դէմ Թուրքիայի անդամակցութեանը: Այդ իմաստով, հայթուրքական թեմայով արուած յայտարարութիւնները հազիւ թէ անակնկալ համարուեն:

Իսկ ահա էներգետիկայի մասին յայտարարութիւնները թերեւս իսկապէս արտառոց են, աննախադէպ: Դժուար է յիշել, թէ ասենք վերջին անգամ երբ է որեւէ արեւմտեան տէրութիւն այդպէս հրապարակային հետաքրքրութիւն ներկայացրել Հայաստանի էներգետիկայի հանդէպ եւ երբ է Հայաստանն այդպէս բացառապէս քննարկել այդ հարցը: Հայաստանի էներգետիկան արդէն տեւական ժամանակ է, ինչ գտնուած է բացառապէս ռուսական մենաշնորհի ներքոյ եւ այլոց հետ, այն էլ ոչ արեւմտեան զարգացած երկրների, այլ ասենք Իրանի հետ, հարցերը քննարկուել են Ռուսաստանի ուղղակի կամ անուղղակի անբեկանելի մասնակցութեամբ:

Բայց հայթուրքական քննարկումներում կարծես թէ Ռուսաստան չկայ: Դա ինքնին արդէն շնորհաւորելու, թէեւ միւս կողմից նաեւ անհաւատալի մի բան է: Բայց էականն ի հարկէ դա չէ, այլ Ֆրանսիայի հետաքրքրութիւնը թէ Հայաստանի նոր առումակայանով, թէ

նաեւ յայտարարութիւնն այլընտրանքային էներգետիկ ռեսուրսների հանդէպ: Բանն այն է, որ «այլընտրանքային» ձեւակերպումը այստեղ շատ հետաքրքիր է: Ի վերջոյ, այլընտրանք կարող է լինել ոչ միայն ասենք արեւի էներգիան, քամու էներգիան, այլ էներգառեսուրսների հայթայթումը կամ էներգետիկ այլ հզօրութիւնների կառուցումը, այլ նաեւ ասենք որեւէ եւրոպական խողովակաշարի նախագիծ Հայաստանով անցկացնելու տարբերակը:

Ձի բացառում, որ Ֆրանսիան ստանձնել է Եւրոպայում Հայաստանի օգտին այդ հարցում լրբբիւնդ անելու տարբերակ, բայց ոչ աւանդական՝ «Ղարաբաղի հարցը թող լուծուի, նոր միայն...» տարբերակով: Այսինքն, չի բացառում, որ Ֆրանսիան Եւրոպայում կը փորձի լրբբիւնդ անել այն գաղափարը, որ Հայաստանը պէտք է տարածաշրջանային էներգետիկ նախագծերում առարկայօրէն ներգրուել անկախ Ղարաբաղի հարցի լուծման գործընթացից:

Թէ ինչու Հայաստանն աւելի բաց տեքստով չի խօսում եւ իր պահանջը կամ մտայղացումը ներկայացնում Եւրոպային, թերեւս ունի երկու պատճառ: Հայաստանը գուցէ մտավախութիւն ունի բաց տեքստի դէպքում Ռուսաստանի բացառապէս խանդի եւ կոշտ արձագանքի կապակցութեամբ, ու մէկ էլ երեւի թէ Եւրոպական քաղաքական միջավայրում այդ գաղափարը կամ մտադրութիւնը ընկալելու անհրաժեշտ հողի բացակայութեան պատճառով, ինչի բացն էլ գուցէ յանձն է առել լրացնել Ֆրանսիան, որ ակնյայտօրէն ձգտում է մեծացնել իր դերը տարածաշրջանային հարցերում:

«ԼՐԱԳԻՐ»

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
 ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹԻ
 ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԶՆՁԱԿԵԱՆ
 ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
 Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի

ԽՄԲԱԳԻՐ՝
 SOPEA. ԱՐՇԱԿ ԳԱԶԱՆՏԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄ
 ԳԱՐԻԷԼ ՍՈԼՈՅԵԱՆ
 ՍԱՅԱԿ ՌՈՒԹՅԵԱՆ
 ՅԱՐՈՒԹ ՏԵՐ ԴԱԻԹՅԵԱՆ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ
 ԼԵՆԱ ՍԱՆՈՒԿԵԱՆ

MASSIS Weekly
 Organ of the Armenian Social
 Democratic Hunchakian Party
 of Western USA
 1060 N. Allen Ave.
 Pasadena, CA 91104
 Phone: (626) 797-7680
 Fax: (626) 797-6863
 E-Mail: massis2@earthlink.net
 http://www.massisweekly.com
 (USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
 Published Weekly
 Except Two Weeks in August
 ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
 USA \$50.00, \$80.00 (First Class)
 Canada \$120.00 (Air Mail)
 Overseas \$225.00 (Air Mail).
 All payments must be made in
 US funds & Drawn on US banks.

Periodicals Postage Paid
 at Pasadena CA.
 Please Send Address Change To
MASSIS WEEKLY

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԴԱԻԹ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ,-
«ՊԱՏՐԱՍ ԵՆՔ ԵՐԿԻՍՈՒԹԵԱՆ, ԲԱՅՑ
ՊԱՏՐԱՍ ՉԵՆՔ ԽՆԴՐԵԼՈՒ»

Հայ ազգային կոնգրեսի հետ իշխանական կողմից իրականացված հետապնդումները և կոտորածները հարգելի են և պատճառահարմար է դրուել այսպես՝ պատրաստ է միևս կողմը շարունակելու երկխոսությունը»,- նկատեց նա:

Դալիթ Յարութիանը նշեց, որ կողմնակից աշխատանքային խումբը չի էլ առարկել իր փաստաթուղթը՝ ներկայացնելով՝ գրկելով իրեն հնարավորություն ունի «ներկայացնելու իր հիմնադրամները ժողովրդին»:

Դալիթ Յարութիանը նշեց, որ կողմնակից աշխատանքային խումբը չի էլ առարկել իր փաստաթուղթը՝ ներկայացնելով՝ գրկելով իրեն հնարավորություն ունի «ներկայացնելու իր հիմնադրամները ժողովրդին»:

Ըստ նրա՝ երկխոսությունն ինքնանպատակ է. պետք է ունենայ մեկ կարեւոր ինդիկս՝ երկիրն առաջ տանելու, օգնելու, որ երկիրը դառնայ առաջընթաց երկիր՝ ժողովրդավարական, յաղթահարելու երկրի առջև յառնած մարտահրավերները:

Իսկ ՀԱԿ-ի կողմից երկխոսությունը կասեցնելու պատճառը, ըստ նրա, այն է, որ «երկխոսությունն սեղանի շուրջ նստած մեր գործընկերները փորձեցին դա օգտագործել զուտ քաղաքական նպատակներով՝ փորձելով որոշակի քաղաքական դիրքի դեմքերը շահել, ընդլայնել ընտրազանգուածը»:

«ՀԱԿ-ը շեղվել է երկխոսությունից և փորձում է երկիրն, ես երկխոսությունը շատ լուրջ եմ վերաբերում: Քաղաքակիրթ երկրում երկխոսությունն է միակ միջոցը մարդկանց, քաղաքական ուժերի միջև շփման: Ես չեմ ասի, թե դա պետք է հենց ՀԱԿ-ին կամ հենց իշխանությունը. դա պետք է երկրին», - ընդգծեց Դալիթ Յարութիանը:

«ԽՕՍՔԻ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՍԱԿԱԲԱԹԻ ՆՈՒԱԾՈՒՄՆԵՐԻՑ ՄԵԿՆ Է»

Եթե Հայաստանում կան ձեռառնող ինստիտուտներ, ապա դրանցից մեկը լրատվամիջոցներն են: Նման կարծիք է յայտնել «Հրապարակ» թերթի գլխավոր խմբագիր Արմինե Օհանեանը, Հոկտեմբերի 10-ին, «Լրատվամիջոցները եւ դրանց ազդեցությունը հասարակական-քաղաքական գործընթացների վրայ» թեմայով կայացած քննարկման ժամանակ: Քննարկումները կազմակերպել են Մամուլի ազգային մամուլի եւ ԱՄՆ Ազգային դեմոկրատական ինստիտուտի կողմից:

«Հրապարակ» թերթի գլխավոր խմբագիր Արմինե Օհանեան

Նրա ներկայացմամբ, խօսքի ազատությունը Հայաստանի սակավաթիվ ձեռքբերումներից մեկն է, եւ յաջողությունը ձեռք է բերվել անձնագործ մարդկանց ուժերով, ովքեր աշխատել են՝ չնայած ֆինանսական խնդիրներին եւ ճնշումներին: «Ոչ գործադիր, ոչ օրհնագիր իշխանությունները չեն օժանդակել Հրատվամիջոցների ինստիտուտի կայացմանը, այլ միայն խանգարել են», - նշել է Արմինե Օհանեանը՝ յառաջելով, որ օրհնագրությունն մեջ մտցնած դրոշմները՝ կապույտ գրպարտությունն եւ վիրավորանքի ապաքրեականացման հետ, առաջին անպաշտպան են դարձրել լրատվամիջոցներին: Նրա խօսքով, ձեռակերպումներն այնքան լրջոգուած են, որ դժուար է կանխատեսել, թե որ հրապարակումը կարող է դա-

տական միջամտություն առիթ հանդիսանալ:

Բացի այդ, Օհանեանը կարծում է, որ Հայաստանում ձեռառնողները է սովորոյթ, երբ պետական պաշտօնեաները փորձում են կոծկել տեղեկությունը: Իսկ տեղեկությունն անբաւարարությունը հանգեցնում է յօրինուած քննարկ առաջացման, քանի որ լրագրողները հնարաւորութիւն չեն ունենում ստուգել տեղեկութիւնը: Ինչ վերաբերում է լրագրողների ոչ պրոֆեսիոնալ մօտեցումների վերաբերալ հնչող տեսակէտներին, ապա Արմինե Օհանեանը խորհուրդ է տալիս պետական աշխատողներին մտածել սեփական պրոֆեսիոնալիզմի մասին:

ԿՈՒԼԻՑԻԱՅԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆ ՍԵՐԺ ՍԱՐԳՍԵԱՆՆ Է

Հայաստանի իշխող կողմից իրականացված խտրական քաղաքական քննարկումները լինելու է գործող նախագահ Սերժ Սարգսյանը: Հոկտեմբերի 10-ին, լրագրողների հետ զրույցում նման համոզմունք է յայտնել Ազգային ժողովի ՀՀԿ խմբակցության պատգամավոր Մկրտիչ Մինասեանը: «Մեր թեկնածուն կողմնակից յուզազրով վստահ ասում եմ՝ լինելու է Սերժ Սարգսյանը եւ օրհնաքի սահմաններում ամէն ինչ անելու ենք, որ ժողովուրդը ձայներ տայ մեր թեկնածուին», - նշել է Մինասեանը, ով կարծում է, որ իրենց թեկնածուին կ'աջակցեն նաեւ կողմնակից միևս ուժերը՝ ՕԵԿ-ն ու ԲՀԿ-ն. «Կայ համաձայնագիր: Համոզուած եմ, որ դա այդպէս էլ կը լինի»:

Պատգամավոր Մկրտիչ Մինասեան

Հարցին, հնարաւոր է արդեօք համագործակցութիւն Լեւոն

Տէր-Պետրոսեանի կամ Ռոբերդ Քոչարեանի հետ, յատկապէս, երբ կարծիք կայ, որ Սերժ Սարգսյանը կարող է կանգնել նման երկընտրանքի առջև, Մկրտիչ Մինասեանը պատասխանեց, որ չի բացառում համագործակցութիւնը Ռոբերդ Քոչարեանի հետ: «Ընտրութիւնները յետոյ հնարաւոր են որոշ ձեռաչափեր: Քաղաքական ուժերից մէկը եթէ որոշակի ձայներ ստանայ, եւ եթէ այդ ուժը ներկայացուի պարոն Քոչարեանի անձով, միգուցէ համագործակցութեան օրինակ նշելով նոր կողմնակից ստեղծման հնարաւորութիւնը:

ՄԱՐՏԻ 1-Ի ԶՈՐԵՐԻ ԾՆՈՂՆԵՐՆ ԱՅԼԵԻՍ ՉԵՆ
ՎԱՏԱՅՈՒՄ ԵՐՈՊԱԿԱՆ ԿԱՌՈՅՑՆԵՐԻՆ

Մարտի 1-ի զոհերի ծնողները բողոքի ակցիա են անցկացնում ԵՊ-ի հայաստանեան գրասենեակի առջև

Եւրախորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովում հայաստանեան պատուիրակության ղեկավար Դալիթ Յարութիանը կարծում է, որ 2008 թվականի Մարտի 1-ի 10 սպանությունների գործով նախատեսուած գեկոյցի հրապարակումից յետոյ նախաքննութիւնը պէտք է շարունակուի:

Յիշեցնենք, որ անցեալ շաբաթ Եւրոպայի խորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովն ընդունել էր բանաձեւ, ըստ որի, անհրաժեշտ է, որ նախաքննական մարմինը վերջնական կամ առնուազն միջանկեալ գեկոյց հրապարակի մինչեւ 2011 թվականի վերջը: Փաստահաւաք խմբի նախկին անդամ, փաստաբան Սեդա Սաֆարեանը «Ազատութիւն» ռադիոկայանի հետ զրույցում տարակուսանք յայտնեց, թէ ի՞նչ գեկոյց պիտի հրապարակի նախաքննական մարմինը: Ըստ փաստաբանի՝ դա նախաքննական մարմնի գործը չէ, օրէնքով նրան նման լրագորութիւն վերապահուած է: Սաֆարեանն ասաց՝ նախաքննական մարմինը գեկոյց գրելու փոխարէն պիտի

«Կարծում եմ՝ դրանք միմեանց հետ փոխկապակցուած երեւոյթներ չեն: Զեկոյցը հրապարակուել է, որպէսզի հանրութիւնը տեղեկ լինի, թէ ինչ քայլեր է ձեռնարկել նախաքննական մարմինը, որն է՝ այն խնդիրները, որոնց բախուել է նախաքննական մարմինը՝ հաշուի առնելով, որ անցել է տեւական ժամանակ եւ էական առաջընթաց չկայ»:

մեղադրական եզրակացութիւն ուղարկի դատարան:

Մարտի 1-ին սպանուած Գոռ Քլեանի հայրը՝ Սարգիս Քլեանը «Ազատութիւն» ռադիոկայանի հետ զրույցում համոզմունք յայտնեց, թէ նախաքննական մարմնի գեկոյցի հրապարակման գաղափարը ձեռակախութիւն ապահովելու նպատակ է հետապնդուել: Նրա խօսքով՝ եթէ իշխանութիւնը թոյլ տար, նախաքննական մարմինը վաղուց բացայայտած կը լինէր

Մարտի 1-ի սպանութիւնները եւ ոեւէ մէկի մտքով չէր անցնի գեկոյց հրապարակել՝ յատկապէս այն դէպքում, երբ մօտ վեց ամիս է անցել Մարտի 1-ի բացայայտմանը նոր թափ հաղորդելու կապակցութեամբ Սերժ Սարգսյանի ցուցումից:

«Սերժ Սարգսյանը ձեռակախ նոր թափ հաղորդեց, յետոյ էլ ասաց՝ յանկարծ չբացայայտէ՛ք: Իրենք են սպանել մեր երեխաներին, իրենք իրենց չեն դատելու», - ասաց Քլեանը:

ԼՈՒՐԵՐ

ՊՐԱՏՔԷ.-

«ՀԱԿԱՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՈՐՈՒՄԸ ՊԵՏՔ Է ԻՄՆՈՒԾ ԸԼԼԱՅ ԿԵՑ ՏԱՐԵՐՈՒ ԿՐԱՅ»

ԵԱՀԿ Մինսկի խումբի ամերիկացի համանախագահ Ռոպերթ Պրատքեյ ԵՆԽՎ աշնանային նստաշրջանի նիստի ժամանակ իր ելույթի ընթացքին յայտարարած է, որ ԼՂ հակամարտությունը կարգաւորելու ժամանակ Հայաստան եւ Ատրպեյճան պէտք է ուժ կիրառեն:

Մինսկի խումբի ամերիկացի համանախագահ Ռոպերթ Պրատքեյ

Ինչպէս կը հաղորդեն ատրպեյճանական լրատուամիջոցները, Պրատքեյ ընդգծած է, որ ԵԱՀԿ Մինսկի խումբի համանախագահները հնարաւոր բոլոր ջանքերը կը գործադրեն՝ տարածաշրջանին մէջ խաղաղութեան հաստատման համար: Անոր խօսքով՝ համանախագահող երկիրները (ԱՄՆ, Ֆրանսա, Ռուսաստան) ԼՂ հակամարտութեան լուծումը կը տեսնեն երեք սկզբունքներու՝ ուժի չկիրառման, տարածաքային ամբողջականութեան եւ ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքի ծիրին մէջ:

ԼՂ իրաւական կարգավիճակի վերջնական որոշում, փախստականներու եւ հարկադիր վերաբնակներու վերադարձ հայրենի հողեր, տարածաշրջանին մէջ խաղաղապահ գործողութիւններու իրականացում եւ անվտանգութեան միջազգային երաշխիքներ:

Ըստ կայքի հաղորդման՝ Պրատքեյ ըսած է, որ դարբանացի հակամարտութեան կարգաւորումը պէտք է հիմնուած ըլլայ վեց տարրերու վրայ. ԼՂ յարակից շրջաններէն հայկական զօրքերու դուրս բերում, Լեռնային Ղարաբաղին անցումային կարգավիճակի շնորհում, Հայաստանի եւ Ղարաբաղի միջեւ ուղիղ կապի ապահովում,

Իսկ ԵԱՀԿ Մինսկի խումբի ռուս համանախագահ Իկոր Պոպով ըսած է, որ հակամարտութիւնը լուծել հնարաւոր է միայն դիւանադիտութեամբ: Ան աւելցուցած է, որ խաղաղութեան հնարաւոր պիտի ըլլայ հասնիլ միայն այն պարագային, եթէ երկու կողմերը քաղաքական կամք ունենան:

ԼԵՆԱՐԿԵՐ.

«2008-ԻՆ ՍԵՐԺ ՍԱՐԳՍԵԱՆԸ ՊԱՏՐԱՍ ԷՐ ԼՈՒԾԵԼ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ԽՆԴԻՐԸ»

ԵԱՀԿ խորհրդարանական վեհաժողովի նախկին նախագահ Գորան Լենմարկերը յայտարարել է, որ 2008-ին սկսուած հայ-թուրքական յարաբերութիւնների կարգաւորման ժամանակ ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսեանը պատրաստ էր լուծել Լեռնային Ղարաբաղի խնդիրը:

ԵԱՀԿ խորհրդարանական վեհաժողովի նախկին նախագահ Գորան Լենմարկեր

«Սակայն հայկական սփիւռքը խոչընդոտեց: Եթէ հայ-թուրքական սահմանը բացուեր, այն դրականօրէն կ'անդրադառնար ԼՂ-ի խնդրի կարգաւորմանը, ադրբեջանական «ԱՊԱ» գործակալութեան փոխանցմամբ՝ ասել Լենմարկերը, հայկական զօրքերը պէտք է հեռանան Լեռնային Ղարաբաղի յարակից տարածքներից, պէտք է միջանցք ստեղծել Հայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի միջեւ, այնուհետեւ փախստականները պէտք է վերադառնան իրենց հողեր, Ադրբեջան պէտք է վերադառնան հայ փախստականները, իսկ վերջում

ՇԱՌԼ ԱԶՆԱԴՈՒՐԻ ԽՆԴՐԱՅԱՐՈՅՑ ՏԵՍԱԿԵՏՆԵՐԸ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Շարունակուած էջ 1-էն

քը, «Լէ Նիւվէլ Տ'Արմէնիին» ըսած է. - «Շարունակելով այսպէս՝ մենք երբեք մեր նպատակին չենք հասնիր: Մեր հակառակորդները իրենց փրկութեան համար կը սպասեն մէկ բանի միայն՝ որ անոնք, որոնք դեռ ունին այդ դէպքերու յիշողութիւնը, մահանան: Ո՞ր երկիրն է, որ պաշտպանած է մեզ: Ֆրանսան ճանչցած է այն, ինչ ճանչցած է, բայց ան աւելի հեռու չերթար, եւ ոչ մէկ

երկիր չի պաշտպաներ մեզ»: Ապա Ազնաւուրը հարց տուած է. - «Ի՞նչ բառ կ'օգտագործուէր ցեղասպանութիւն բառի յորինումէն առաջ՝ հայերու կոտորածներ, օգտագործենք կոտորածներ բառը ուրեմն: Եթէ թուրքերը չեն ուզեր ընդունիլ ցեղասպանութիւնը, ապա թող ընդունին գոնէ հայերու կոտորածները: Արդէն մեծ քայլ առած կ'ըլլանք, եթէ կարողանանք ատոր հասնել»

Ազնաւուրի հարցազրոյցը տեսնել մեր ներքին էջերուն վրայ:

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՈՒՆԻ ՈՉ ԹԷ 50, ԱՅԼ 100 ՀԱԶԱՐԱՆՈՑ ԲԱՆԱԿ»

Հայկական բանակի թուաքանակը ներկայացուածից երկու անգամ աւելի է եւ 34%-ով գերազանցում է ադրբեջանականին: Այս մասին, ինչպէս տեղեկացնում են ադրբեջանական լրատուամիջոցները, Բաքուում ՎՈւԱՄ Խորհրդարանական վեհաժողովի եւ Բալթեան ասամբլիայի համատեղ կոնֆերանսի ժամանակ ասել է Ադրբեջանի արտգործնախարարութեան պաշտօնական ներկայացուցիչ, անվտանգութեան հարցերով վարչութեան 2-րդ քարտուղար Էլչին Գուսէյնլին:

Ընդգծելով, որ Ադրբեջանն ունի 70 հազարանոց բանակ, Գուսէյնլին ասել է. «Հայաստանի բանակի թուաքանակը կազմում է 48884: Բացի այդ, Հայաստանը Լեռնային Ղարաբաղում ունի 45 հազարանոց բանակ: Այդպիսով, հայկական բանակի ընդհանուր թուաքանակը 93884 է, որը 34%-ով գերազանցում է ադրբեջանականին»:

ԹՈՒՐՔԻԱՅՈՒՄ ԿԸ ԿԵՐԱԲԱՑՈՒՄԻ ՍԵՐՁԱԴՈՐ ԱՐԵԻԵԼՔԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Աւարտուել են Տիարպեքիւրում գտնուող Սուրբ Կիրակոս եկեղեցու վերանորոգման աշխատանքները եւ Հոկտեմբերի 22-ին մատուցուելիք պատարագով Սուրբ Կիրակոսը կը վերաբացուի եւ կը գործի որպէս եկեղեցի:

Տիարպեքիւրում գտնուող Սուրբ Կիրակոս եկեղեցին

Ինչպէս տեղեկացնում է թուրքական «Դողան» գործակալութիւնը, Սուրբ Կիրակոսը Մերձաւոր Արեւելքում ամենամեծ հայկական եկեղեցին է, որը վերջին 30 տարիների ընթացքում չի գործել: Առաջին աշխարհամարտի տարիներին գերմանացիները եկեղեցին օգտագործել են որպէս շտաբ, աւելի ուշ այն վերածուել է պահեստի:

Նաեւ մէկ այլ կարեւորութիւն ունի. ի տարբերութիւն Աղթամարի Սուրբ Խաչ եկեղեցու՝ այն մեր սեփականութիւնն է», - ասել է Պոլսոյ հայոց պատրիարքական փոխանորդ Արամ արքեպիսկոպոս Աթէշեանը՝ նշելով, որ պատարագի արարողութեանը սպասում է աշխարհի տարբեր երկրներից մեծ թիւով հայերի մասնակցութիւն:

Սուրբ Կիրակոս եկեղեցու վերանորոգման աշխատանքների համար ծախսուել է 3,4 միլիոն դոլար: Ծախսերի 70%-ը հոգացել է Պոլսոյ հայ համայնքը, իսկ 30%-ը՝ Տիարպեքիւրի քաղաքապետարանը:

«Այս եկեղեցին մեզ համար

ՆԻՔՈԼԱ ՍԱՐՔՈՋԻ ԿԸ ՊԱՅԱՆՁԷ

Շարունակուած էջ 1-էն

մը ընդունելի է: Բայց եթէ թուրք-իոյ նման մեծ երկիրը ճանչնար իր պատմութեան սեւ օրերը եւ, իհարկէ, ցեղասպանութիւնը, ապա Ֆրանսան եւ Հայաստանը այդ կը նկատեն հաշտութեան ուղղուած քայլ:

Ժամանակը անսահման չէ՝ 1915-էն մինչեւ այսօր՝ 2011 թուականը բաւական ժամանակ անցած է խորհրդածելու համար: «Ես ժամկէտային սահմանափակում չեմ մատնանշէր, որովհետեւ յոյս ունիմ, որ թուրք հասարակութիւնն ու ղեկավարութիւնը ճիշդ կ'արձագանքէ: Ամէն պարագայի, ես կը կարծեմ, որ այս ամէնը տեղի կ'ունենայ իմ մանդատի ժամանակ», - ըսաւ Ֆրանսայի նախագահը:

«Մնացոն հաշտութիւն չի կրնար ըլլալ՝ ժխտելով միւսի տառապանքները, մնացուն հաշտութիւն չի կրնար ըլլալ՝ պատմական փաստերու ժխտման հիման վրայ: Եթէ թուրք-իոյ նման մեծ երկիրը իր մէջ ուժ գտնէր այս քայլին դիմելու համար, ապա Ֆրանսայի համար այդ բաւարար կը դառնար, քանի որ օրէնքի ուժով Ֆրանսան կը ճանչնայ Հայոց Ցեղասպանութիւնը: Իսկ եթէ թուրք-իան այդ քայլին չդիմէ եւ շարունակի ժխտել Ցեղասպանութիւնը, ապա Ֆրանսան այդ ժամանակ կը ցանկանայ աւելի հեռուն երթալ եւ փոխելով իր օրէնսդրութիւնը՝ Հայոց Ցեղասպանութեան ժխտման համար քրէական պատիժ կը սահմանէ», - ըսաւ Ֆրանսայի նախագահը:

Ասուլիսի ժամանակ երկու երկիրներու ղեկավարները անդրադարձան նաեւ Լեռնային Ղարաբաղի հարցի լուծման, հայկական աթոմակայանի գործարկման, տնտեսական յարաբերութիւններու զարգացման եւ այլ հարցերու:

Նիքոլա Սարքոզի յայտնեց, որ

Ասուլիսին յետոյ երկու երկիրներու նախագահները, աշխարհահռչակ երգիչ Շառլ Ազնաւուրի մասնակցութեամբ, ներկայ գտնուեցան Շառլ Ազնաւուրի տուն-թանգարանի բացման:

Թանգարանի կառուցման վրայ Հայաստանի պետական պիւտճէէն ծախսուած է մօտ 1 միլիոն դրամ:

ՎԱՐՁՈՒ ՄՐԱՇ

ՓԱՍՏՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ (200 ԵՈՂԻ ԸԱՄԱՐ)

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ԸԱՄԱՐ

1060 N. ALLEN AVE. PASADENA
ՍԱՆՐԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ ԸՆՈԱՁԱՅՆԵԼ
(626) 797-7680

ՇԱԲԱԿԱՆ ԳԵՂԱՍԿԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՎՈՐՈՒՄ «ԻՆՉ ԶԱՄԱՐ ՄԻԵԻՆՈՅՆ Է, ՑԵՂԱՍԿԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ, ԹԵ ԱՅԼ ԲԱՌ»

-Nouvel d'Armenie - «Vivement dimanche»-ի ժամանակ արուած Չեր յայտարարութիւններով Դուք միայն ընկերներ ձեռք չբերեցիք:

-Շառլ Ազնաւուր - Ես սկսում եմ ձանձրանալ դրանից: Մենք յաջողութեան չենք հասնի, մենք երբեք յաջողութեան չենք հասնի: Մեր հակառակորդները մեզանից սպասում են, որ նրանք, ովքեր դեռ չի յաջողութիւն ունեն, մեռնեն, որ պէտք է դրանից պրծնեն: Ո՞ր երկիրն է աջակցել մեզ: Ոչ մէկը: Ֆրանսան ճանաչել է այն, ինչ ճանաչել է, բայց նա աւելի հեռուն չի գնաց: Ոչ մի երկիր չի գալ դէպի մեզ: Երբէք:

Աւելին, չեղափոխութիւն անող արաբները երազում են քեմալական մոտեցիլ հիման վրայ կառավարութիւն ստեղծել: Սա ջուր է լցնում թուրքերի ջրաղացին, որոնք հարստանում են եւ զբաղեցնում էլ աւելի մեծ տեղ: Նրանք արդէն «Մեծ քսանակի» անդամ են: Նրանք անգամ չեն անհանգստանում Եւրամիութիւն մուտք գործելու մասին: Իսկ ո՞ւր են գնում մենք: Այս ընթացքում Հայաստանը տառապում է, ամէն օր Հայաստանը դատարկում է: Քիչ ժամանակ անց այն կը դառնայ մի դատարկ խիտուն: Ո՞ւմ է դա ձեռնտու: Երեք մաֆիոզի: Եւ հարիւր միլիոնաւոր աղքատ մարդիկ կը սփռուեն աշխարհով մէկ:

Այս բոլոր իրողութիւններն ինձ անհանգստացնում են: Իսկ մենք մնում ենք կենտրոնացած ցեղասպանութիւն բառի վրայ, որը թուրքերը շահարկում են: Արդ, ուրեմն, ես հարց եմ տալիս թուրքերին. «Եթէ դա ցեղասպանութիւն չէ, ապա ինչպէ՞ս կոչել մի ժողովրդի բնաջնջումը: Ինչպէ՞ս էք դուք այն անուանել ժամանակին: Ինչպէ՞ս էր Աթաթուրքն ինքը որակել այդ իրավիճակը: Դա եմ ես ուզում: Ինչպէ՞ս դա կը կոչուէր մինչեւ «ցեղասպանութիւն» բառը հնարելը: Կոտորած: Հայերի կոտորած: Եթէ դուք չէք ուզում օգտագործել «ցեղասպանութիւն» բառը, գոնէ խոստովանէք, որ դա կոտորած է եղել: Եթէ մենք դրան հասնենք, մենք մեծ յաջողութիւն կ'ունենանք»:

Հայաստանը մեծ վտանգի մէջ է, եւ բոլորը յապաղում են ցեղասպանութիւն բառի վրայ: Ես չեմ տեսնում, թէ դա ինչպէս է նպաստում երկրի առաջընթացին: Ո՞ւր է տանում մեզ այդ տրամաբանութիւնը: Մարդիկ, ովքեր քննադատում են ինձ նման կարծիք յայտնելու համար, ո՞ւր են նրանք: Ի՞նչ են նրանք անում Հայաստանին օգնելու համար: Ո՞ր պահին են նրանք գումար ուղարկում: Եւ նրանք ինձ դա՞ս պիտի տան: Այդ ես եմ առաջինը նրանց դաս տուել: Ես այս մասին խօսել եմ ԱՄՆ-ից մի հայ փաստաբանի հետ, որի գրասենեակում առնուազն 300 իրաւաբան է աշխատում: Նա միւսներին պէս էր մտածում: Բայց երբ ես նրան բացատրեցի իմ տեսակէտը, նա ինձ ճիշտ համարեց:

Ես քաղաքական գործիչ չեմ: Ես դրանից ոչինչ չեմ հասկանում: Ես միայն մի բան գիտեմ, մենք մի կտոր փոքր ու դժբախտ երկիր ունենք, որն արդէն երկրորդ անգամ զրեթէ մեռնում է: Եւ մենք այլ բանի մասին ենք խօսում:

Nouvel d'Armenie - Մինչդեռ Դուք ցեղասպանութեան խնդրի շուրջ

Այս ցնցող հարցազոյցում երգիչը կոտրում է բոլոր տաբուները, այդ թուում եւ «ցեղասպանութիւն» եզրոյթի շուրջ բառերի պատերազմը, որը կարող էր սառեցնել յարաբերութիւնները Թուրքիայի հետ եւ կարող էր վնասել Հայաստանի շահերին: Արտայայտուած ցնցող խօսքերը մէկ անգամ եւս ընդգծում են այն, ինչ նա արդէն ասել էր «Vivement Dimanche» («Վիվըման դիմանձ») հաղորդման Սեպտեմբերի 4-ի թողարկման ժամանակ: Բայց նաեւ մի ձող է՝ պարզուած թրքական իշխանութիւններին: Կը գտնուի՝ մէկը, ով կը բռնի այդ ձողը:

«Vivement Dimanche» հաղորդման Սեպտեմբերի 4-ի թողարկման ժամանակ հաղորդավար Միշէլ Դրիւկերի՝ ցեղասպանութեան մասին հարցին Շառլ Ազնաւուրը պատասխանել է. «Դա խանգարող բառ է, այն նաեւ ինձ է խանգարում, այն, ինչ հիմա կ'ասեմ, կարող է ինձ մէջքով դարձնել որոշ հայերի նկատմամբ, բայց ես կարծում եմ՝ դա կարելու չէ: Եթէ իսկապէս թուրքերը ազնուութիւն ունեն ասելու, որ իրենց խանգարողը «ցեղասպանութիւն» բառն է, մենք այլ բառ կը գտնենք, միայն թէ սահմանները բացուեն, եւ թրքական կառավարութիւնը մտածի մեզ հետ երկխօսութիւն սկսելու մասին»: Լրագրողի այն նկատաւնումը, թէ, «1.5 մլն-ը պատկանելի թիւ է փոքրիկ երկրի համար», Ազնաւուրը պատասխանել է. «2 թէ 1.5 մլն» նոյնն է: Երբ սպանում են 2 երեխայ կամ 1.5 մլն հայ կամ 6 մլն հրեայ, նոյնն է: Սպանել են, ցանկացել են սպանել, դա է կարելու»:

Nouvel d'Armenie

շատ ակտիւ էք եղել, յատկապէս երբ հարցը Սեմատում էր քննարկուում: Դուք եկաք՝ խօսելու Սեմատի առջեւ.

Շ. Ա. - Եւ դա ինչ տուեց:
Nouvel d'Armenie- Դուք մասնակցել էք միտինգների.

Շ. Ա. - Եւ դա ինչի՞նչ է ծառայել:

Nouvel d'Armenie - Դուք սիւնակներ էք տպագրել թերթերում.

Շ. Ա. - Եւ դա ինչի՞նչ է ծառայել: Դա մեզ ո՞ւր է տարել: Ի՞նչ աւել բան է դա մեզ տուել: Եթէ հաշուենք մետրերով՝ սկսած մի Ք կէտից, քանի՞ միլիմետր ենք առաջ գնացել: Զրո:

Nouvel d'Armenie - Դուք իսկապէս տպաւորութիւն ունէք, որ մենք առաջ չե՞նք շարժուել:

Շ. Ա. - Չենք շարժուել եւ չենք շարժուի: Երբէք: Ինձ պարբերաբար հրաւիրում են Թուրքիա: Թուրքիայի արտգործնախարարն անգամ ինձ հրաւիրել է արձակուրդ անցկացնելու իր մօտ: Որպէսզի համաձայնութեան գանք, թէ ինչ ենք պահանջելու: Բայց քաղաքական պարտիաներ չխաղանք, մէկի կամ միւսի պարտիզանական հետաքրքրութիւնների համար: Ինձ հետաքրքիր չէ, թէ ով կը լինի Հայաստանի յաջորդ նախագահը: Ես ուզում եմ, որ սահմանը բացուի, եւ այս երկիրը մի փոքր շունչ քաշի:

Nouvel d'Armenie - Դուք շիշ էք նետում ծովի մէջ:

Շ. Ա. - Այո, ես միշտ լաւ բաներ եմ ատմել թուրքերի մասին: Ես կարծում եմ, որ հետաքրքիր ազգ են: Թուրքիայում չկայ մի հայ, որ ասի, որ չի սիրում թուրքերին: Չեն սիրում, հաւանաբար, նրանց պահուածքը, նրանց քաղաքականութիւնը, բայց ոչ ժողովուրդն ինքին: Իմ նպատակն է, որ մի փոքր առաջ գնանք:

Nouvel d'Armenie - Դուք հիասթափուած չե՞ք 2009-ին Ցիւրիխում ստորագրուած արձանագրութիւնների ձայնորդումից:

Շ. Ա. - Դրանք երեկոյեան ստորագրուեցին, բայց յաջորդ օրն իսկ արժեզրկուեցին: Ես հիասթափուած չեմ, որովհետեւ կասկածում էի, որ այդպէս էլ կը լինի: Ինչո՞ւ: Թուրքերի հետ ոչ մի պայմանագիր այդպէս էլ չի հաստատուել: Միշտ ինչ-որ պահ է գալիս, երբ կամ նրանք են նահանջում, կամ մենք ոչինչ չենք կարողանում անել: Այս միտմանն այսօր նպաստում է նրանց ռազմավարական դիրքը: Նրանք իրենց ուժեղ

Շ. Ա. - Այո, այդպէս է: Ոչինչ չենք անում այնտեղ ապրող մարդկանց օգնելու համար: Հակառակը: Ես մաֆիոզների մասին անտանելի պատմութիւններ գիտեմ: Նրանք խժուում են գիւղացիներին իրենց հողերի վրայ: Մաֆիայի այդ անդամներին պէտք է զնալակահարել: Այդպէս այլեւս չի կարող շարունակուել: Ցանկանում եք անդամակցել մաֆիային: Գնացէք ձեր մաֆիան ուրիշ երկրներում հիմնէք: Շատերը ձեզ կ'ընդունեն: Բայց դա ձեր երկրում մի արէք, սեփական ժողովրդի դէմ մի արէք, Աստուծոյ սիրուն:

Nouvel d'Armenie - Բայց հայկական հարցի կապակցութեամբ ո՞րն է Ձեր առաջնութիւնը:

Շ. Ա. - Ես համաձայնութիւն եմ ուզում: Ես ուզում եմ, որ թուրքերը ճանաչեն այն, ինչ տեղի է ունեցել: Ինձ համար միւսնոյն է, ցեղասպանութիւն, թէ այլ բառ: Ի՞նչ կը տայ ինձ նրանց կողմից այդ բառի օգտագործումը:

Ուզում եմ, որ նրանք ճանաչեն ջարդերը: Ժամանակին այդ էին ասում: Ամբողջ աշխարհը խօսել է կոտորածների մասին: Եւ յետոյ յանկարծ, յիսունականներից սկսած, սեւեռուեցին այդ ցեղասպանութիւն բառի վրայ, որը շատ ծանր է ընդունել, եթէ անգամ համապատասխանում է իրականութեանը:

Nouvel d'Armenie - Ամէն դէպքում:

Շ. Ա. - Նրանք չեն ուզում ընդունել այն փաստը, որ որոշում էին կայացրել աշխարհի երեսից վերացնել մի ժողովուրդ: Եւ ուրեմն պէտք է մոռանալ, թէ ինչ է տեղի ունեցել: Բայց պէտք է գնալ դէպի յոյսը:

Սահմանի թուրքերը հայերին դէմ չեն: Տիրապետիքի քաղաքացեալ բացառապէս կերպով ասել է, որ այդ ճանաչումը պէտք է տեղի ունենայ: Նշանաւոր մարդիկ կան, որ հետաքրքիր բաներ են ասում: Բայց, անշուշտ, կան նաեւ հակառակն ասողներ: Բայց թուրք ժողովուրդը շարժում է: Նա շարժուեց Հրանտ Տինքի յուղարկավորութեան համար:

Nouvel d'Armenie - Իսկ Ղարաբաղի առումով ինչպէ՞ս էք տեսնում իրերի դրութիւնը: Մանաւանդ որ վտանգ կայ թէ այս կողմից եւ թե՛ Թուրքիայի: Ի՞նչ խորհուրդ կտայիք Դուք:

Շ. Ա. - Սա համալիր ծրագրի մաս է: Դա նորմալ է: Պէտք է առնուազն յստակ լինել. արդեօք Ղարաբաղը պատկանո՞ւմ էր Ասորպէ՛յանին մինչեւ Ստալինի կողմից այն նրանց նուիրելը: Արդեօք Ղարաբաղը, այնուամենայնիւ, Հայաստան է: Ոչ, այն ինքնիշխան երկիր է: Դա այդպէ՞ս է, թէ՞ ոչ:

Nouvel d'Armenie - Այսինքն, այստե՞ղ էլ պէտք է հրաժարուել յե-

ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԵԶ

Այս օրերուն Գալիֆորնիա կը գտնուի Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա.: Իր այս այցելութեան առիթով Լոս Անճելըսի մօտ Լիբանանի հիւպատոս Տիկ. Մատնա Աուն ճաշկերոյթով մը պատուեց Արամ Ա. Վեհափառը: Ծաշկերոյթին ներկայ էին Լոս Անճելըսի Հայաստանի աւագ հիւպատոս Տիար Գրիգոր Յովհաննիսեան, ինչպէս նաեւ քաղաքական եւ կրօնական այլ կազմակերպութեան ներկայացուցիչներ: Արամ Վեհափառ այս առիթով ելոյթ ունենալով շնորհակալութիւն յայտնեց կազմակերպուած

ընդունելութեան համար: Այնուհետեւ խօսելով Լիբանանի այժմու իրավիճակի մասին շեշտեց կարեւորութիւնը 18 տարբեր համայնքներու միջեւ համախոհ համագործակցութեան, որուն ջերմ ջատագովն է Լիբանանի հայութիւնը: Ան վերահաստատեց Լիբանանի գերիշխանութեան պահպանման կարեւորութիւնն ու անոր հայութեան յանձնառութիւնը: Ապա Ա. Կաթողիկոս իր գոհունակութիւնը յայտնեց որ ԱՄՆ հաստատուած հայեր նախանձախնդիր են Լիբանանի ապահովութեան, անկախութեան ու բարօրութեան:

ՓԱՍԱՏԻՆԱՅԻ ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՀԱՅՑ. ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՊԻՏԻ ՍԿՍԻ ԻՐ 65ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՄ

Նոյեմբեր 6ին, 2011 պիտի սկսի իր տարի մը տեւող 65րդ տարեդարձի տօնախմբութիւններուն: Պատմական այս կարեւոր հանգրուանին, եկեղեցւոյ հանգուցեալ հիմնադիրները յատուկ կերպով պիտի յիշուին եւ այդ օր Սուրբ Պատարագի աւարտին Հոգեհանգստեան Պաշտօն պիտի կատարուի անոնց հոգիներուն համար: Իսկ հիմնադիրներուն անմիջական հարազատները Սուրբ Պատարագի աւարտին տեղի ունեցած ճաշկերոյթի ընթացքին պիտի արժանանան պաշտօնական վկայագիրներու՝ ի յիշատակ իրենց հանգուցեալ սիրելիներուն:

Ճաշը պիտի սպասարկուի Եկեղեցւոյ վերանորոգուած Կիրակոս Սրահին մէջ: Օրուան հանդիսավարը պիտի ըլլայ Իրաւաբան Մարք Կիրակոս, որ այս եկեղեցւոյ Կիրակոսեան վարժարանէն շրջանաւարտ եղած է եւ ծառայած է նաեւ Ծուխի Հայց. Եկեղեցւոյ Երիտասարդաց Կազմակերպութեան միջոցաւ:

Ուսումը ստանալէ ետք արժանացաւ Քահանայական Ձեռնադրութեան եւ Օծման:

Յատուկ նշանակութիւն պիտի ունենայ հաւատացեալներուն համար, երբ այդ օր Սուրբ Պատարագը պիտի մատուցանէ Արժ. Տ. Գէորգ Աւագ Քհնյ. Առաքելեան, որ մեծցած է Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայց. Եկեղեցւոյ համայնքին ներս: Աստուծոյ Խօսքին ներշնչուած, իր երիտասարդ տարիքին ան Եկեղեցւոյ մէջ ծառայեց որպէս Կիսասարկաւագ, ապա Նիւ Ռոշէլի, Նիւ Եորք, Սուրբ Ներսէս Ընծայարանի մէջ իր Աստուածաբանական

Մուխը լաւ պատճառ ունի տօնախմբելու իր տարեդարձը, որովհետեւ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայց. Եկեղեցին Սան Կէպրիլէ Հովիտի հնագոյն Հայ Առաքելական Եկեղեցին է, որ 1947ին ի վեր հոգեւոր եւ մշակութային սնունդ կը մատակարարէ հայ համայնքին:

Ձեռնարկի մասին յաւելեալ տեղեկութիւն ունենալու եւ ճաշի համար ձեր տեղերը ապահովելու համար կը խնդրուի հեռաձայնել Այլի Կրաշեանի (626) 446-1796 թիւով, կամ Ալիս Իսկէնտէրեանի (818) 606-6606 թիւով:

ԼՈՍ ԱՆՃԵԼՈՍ ԳԱԻԱՌԻ ՇԵՐԻՖ ԼԻ ՊԱՔԱՅԻ ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԵԱՄԲ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԾՆՈՂԱԶՈՒՐԿ-ՀԱՇՄԱՆԴԱՍ ԵՐԵՒԱՆԵՐԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ 12ՐԴ ԹԵԼԵԹՈՆԸ

Հոկտեմբեր 9, 2011 փառաշուք կերպով տեղի ունեցաւ «Հայաստանի Ծնողագուրկ-Հայմանդամ Երեւաններ» աւանդոյթ դարձած 12րդ Թեյեթոնը մեծ խնայողութեամբ եւ յաջողութեամբ: Չնայած տեխնիկական, հեռախօսային, հեռաձայնային լուրջ դժուարութիւնների որի պատճառով առաջին 4 ժամը մեր նուիրաբերող ժողովուրդը չկարողացաւ միանալ եւ իր սրտաբուխ նուիրատուութիւնը կատարել որի համար մեր ժողովուրդի ներողամտութիւնն ենք խնդրում: Այդ պատճառով «Հայաստանի Ծնողագուրկ Երեւաններ» ի գործադիր մարմնի որոշմամբ 4 ժամեայ բացը գոցելու համար եւ աւելի օգտակար լինել Հայաստանի որբանոցների եւ մանկատներում իրենց ծնողների եւ հարազատներ սիրոյ գրկուած երեխաները, որոշեց այս Կիրակի Հոկտ. 18ին կազմակերպել 4 ժամեայ 2րդ Թեյեթոնը, առիթ տրամադրելով

մեր ազնիւ հասարակութեան, մասնակցելու եւ իր սրտաբուխ նուիրատուութիւններով օգտակար լինի Հայաստանի երեխաների վաղուայ գալիք օրերին: Հոկտեմբեր 18, 2011 Թեյեթոնի կը հեռարձակուի A.M.G.A. 380 կայանի երեկոյեան ժամը 8ից մինչեւ 12:30: Երկու Թեյեթոնների բոլոր մանրամասնութեան համար կարդացէք «Մասիս» թերթի յաջորդ համարում: Հայաստանի Ծնողագուրկ Երեւանների Գործադիր Մարմին
Contribution Form: Armenian American Orphans Christmas Fund, Inc.
P.O. Box 250038, Glendale, CA 91225
Tel. 818.246-0125 818.606-2070
forourkids99@gmail.com
www.forourkids99.com
Non-profit Organization
A Tax-exempt 501 (c) 3 Charity

«ԱՆՍՈՒԱՅ ԵՐԳԵՐ» (ԻՐԱՆԱՀԱՅ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳՉԱՆՈՒՄԻ ԿԱՏԱՐՄԱՄԲ)

Իսկապէս պատմական կոչուելու արժանի համերգ մըն էր որ տեղի ունեցաւ Հոկտեմբերի 2ին, 2011 Կլենտէյլի Իրանահայ Միութեան նորակառուց շքեղ համալիրի դահլիճին մէջ: Արդարեւ, այդ օր Միութեան գրականութեան եւ Արուեստի Բաժանմունքը հպարտութեամբ ներկայացուց «Անմոռաց Երգեր» ու զեղեցիկ ծաղկեփունջ մը, կատարողութեամբ շուրջ կէս դարու կեանք ունեցող երազախումբին, ղեկավարութեամբ՝ Միքայէլ Աւետիսեանի:

յէլ Աւետիսեան: Ան իր ուրախութիւնը յայտնեց որ այս շքեղ դահլիճին մէջ անդրանիկ ելոյթով հանդէս կու գայ գաղութիս ամենահին եւ վաստակաշատ երգչախումբը: Ինք եւս դրուատեց զինք նախորդող ղեկավարներու նշանակալից ներդրումը, որ իր ուրոյն տեղն ունի այս գաղութի մշակութային պատմութեան մէջ:

Նախքան յայտագրի գործադրութեան ողջոյնի խօսքով հանդէս եկաւ Իրանահայ Միութեան խնամակալ Մարմնի անդամ Թոմիկ Ալեքսանեան: Ան հակիրճ պատմական ընելով երգչախումբի գործունէութեան մասին արժեւորեց եւ գնահատեցով անդրադարձաւ երգչախումբի անցած ուղիին եւ յատկապէս նախկին խմբավարներ Ալֆրէտ Մարտոյեանի եւ Ալենուշ Եղնազարի մասին, որոնք սրահին մէջ ներկայ ըլլալով, արժանացան բուռն ծափահարութեանց: Արդարեւ, անոնք «մեր գողտրիկ երգերով մեզ տարին դէպի ակունքները հայոց»:

Անցնելով յայտագրին մեզի հրամայուեցան իսկապէս անմոռաց երգերու ճոխ հաւաքածոյ մը: Արդարեւ մեր հայրենական եւ ժողովրդային երգերը վերապրում մը ունեցան շնորհիւ երաժշտական ժամանակակից նոր ութմային նուագակցութեան, վերամշակուած Միքայէլ Աւետիսեանի կողմէ («Մարտիկի երգը», «Գիշեր ու գոր», «Քնարական», «Իրիկնային Երեւան»), եւ այլն):

Այնուհետեւ, ողջոյնի խօսքով հանդէս եկաւ նաեւ երգչախումբի այժմու կորովի ղեկավարը Միքա-

Մեներգերով հանդէս եկան երգչախումբի աստեղերէն Ռոմոնա Սահակեան, Նելլա Գասպարեան եւ Արմինէ Գալստեան: Յաջողութեամբ կատարուեցան նաեւ Խ. Աւետիսեանի «Կոունկներ» գուգերով, մեկնաբանութեանը Արմինէ Գալստեանի եւ Նելլի Գասպարեանի: Երկարատեւ ծափողջոյններով դիմաւորուեցաւ օրուան հիւր եր-

ԳՐԻԳՈՐ ՍԱԹԱՄԵԱՆԻ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹԵԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ

Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանակային Յանձնաժողովը կազմած է յատուկ յանձնախումբ մը՝ մեծ շուքով սօնախմբելու դերասան, բեմադրիչ եւ ուսուցիչ՝ Գրիգոր Սաթամեանի թատերական գործունէութեան պատկառելի յիանամեակը:

Հայրենիքի թէ արտասահմանի հայութեան համար թատրոնը միշտ ալ շատ կարեւոր դեր մը ունեցած է թէ հայապահմանման եւ թէ ալ մշակութի գարգացման մէջ: Թատրոնը մեր մէջ մուտք գործած է Քրիստոսէ առաջ՝ Արտաւազդ Երկրորդ թագաւորին օրով: Յարդ՝ թատրոնը անբաժան մէկ մասնիկը դարձած է մեր գեղարուեստական գործունէութեանց, ուր որ ալ գտնուած ենք եւ ինչ պայմաններու տակ ալ ապրած եղած ըլլանք:

Ուրեմն՝ պատահական չէ որ ՀԲԸ Միութիւնն ալ իր կարգին զարկ տուած է թատրոնին, հաւատարմով որ նոր սերունդներու հալեցի դաստիարակման կարեւոր ազդակներէն մին է ան: Եւ ահա Միջին Արեւելեան երկիրներ հաստատուած հայեր կը հիմնեն թատրոն՝ ինչպիսի են Վահրամ Փափազեան թատերախումբը Պէյրութի մէջ եւ Պետրոս Աղամեան թատերախումբը Հայկապի մէջ, թեւ եւ թիկունք ունենալով մեր մեծ Միութիւնը:

Յետագայ տարիներին երբ Միջին Արեւելքէն հայեր գաղթեցին դէպի Աւստրալիա, Եւրոպա, Հիւսիսային եւ Հարաւային Ամերիկա, ՀԲԸ Միութեան թատերախումբեր հիմնուեցան Սիւնիի, Փարիզի, Լոնտոնի, Նիւ Եորքի, Պոսթոնի, Տիգրոյի, Ֆոլատելֆիայի, Լոս Անճելըսի, Մոնթրէալի, Թորոնթոյի եւ Պուէնոս Այրէսի մէջ:

Այսպիսի մթնոլորտի մը մէջ մեծցած է Գրիգոր Սաթամեան: Ան 1960-ին ՀԲԸ Միութեան Յովակիմեան-Մանուկեան Երկրորդական Վարժարանը աւարտելէ ետք, կը միանայ ՀԲԸ Միութեան Պէյրութի Վահրամ Փափազեան թատերախումբի դերասանական կազմին ու գլխաւոր դերերով բեմ կը բարձրանայ արժանանալով պէյրութեան հանդիսատեսներու բարձր գնահատան-

քին: 1964-ին կ'աւարտէ Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանը ու կը մեկնի Լոնտոն՝ մասնագիտանալու նախ Ֆիլմմարուեստի ճիւղին մէջ՝ London School of Film Technique դպրոցին մէջ՝ ու ապա թատերական արուեստի մէջ Bristol Old Vic հանրաժանօթ ու դժուարահաճ դպրոցին մէջ:

Իր Լոնտոն կեցութեան շրջանին, Սաթամեան կը մասնակցի Հայ Երիտասարդաց Միութեան թատերախումբի գործունէութիւններուն, Վարուժան Խոշեանի եւ Գէորգ Մալիքեանի հետ:

Սաթամեան 1968-ին կը վերադառնայ Պէյրութ եւ կը նշանակուի թատրոնի դասախօս Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանէն ներս, միեւնոյն ժամանակ՝ ան կը ստանձնէ ՀԲԸ Միութեան Վահրամ Փափազեան թատերախումբի բեմադրիչի պատասխանատու պաշտօնը: Յաջորդող եօթը տարիներուն, Սաթամեան կը բեմադրէ 10 ներկայացումներ եւ Տիգրան Զուխաճեանի «Զուարթ» օփերէթը:

1967ին Լիբանանի եղբայրասպան կռիւներուն հետեւանքով՝ ան կը հաստատուի Միացեալ Նահանգներու Նիւ Եորք քաղաքը, իսկ 1978ին ան կը միանայ ՀԲԸ Միութեան անձնակազմին, հանդիսանալով անոր Ընդհանուր Գեղարուեստական Տնօրէնը: Կը հիմնէ

չորս թատերախումբեր Նիւ Եորքի, Պոսթոնի, Տիգրոյի եւ Ֆիլատելֆիո մէջ, բեմադրելով 18 թատերգութիւններ: Տասը տարիներ ամբողջ, ան վարեց Նիւ Եորքի ՀԲԸ Արտաշատ թատերախումբի Գեղարուեստական Ղեկավարի պաշտօնը:

1988ին Սաթամեան կը փոխադրուի Լոս Անճելըս եւ իր թատերական գործունէութիւնը կը շարունակէ իր իսկ հիմնած ՀԲԸ Միութեան Արտաւազդ թատերախումբին հետ, որպէս անոր Գեղարուեստական ղեկավարը: Սոյն թատերախումբին համար ան բեմադրած է 29 ներկայացումներ եւ 3 օփերէթներ:

1968ին Սաթամեանն է որ

նայի կեղրոնի սրահին մէջ: Օրուայ գլոխաւոր բանախօսներէն մէկն է յատկապէս Լոնտոնէն հրաւիրուած ազգային ու հասարակական երկարամեայ գործիչ եւ ՀԲԸ Միութեան վեթերան անդամ՝ Ասատուր Կիւզէլեանը: Իսկ երկրորդ բանախօսն է ՀԲԸ Միութեան Լիբանանի երկարամեայ երբեմնի վարիչ տնօրէն եւ հրապարակագիր Սարգիս Մինասեանը: Հակիրճ սրտի խօսքեր պիտի արտասանեն Արփի Միմոնեան, Արա Պապայեան, Սամուէլ Իլանճեան եւ Վաչէ Պարսումեան:

Տեղի պիտի ունենայ գեղարուեստական բարձրորակ յայտագիրը՝ որու գործադրութիւնը վստահուած է Լարք Երաժշտական Ընկե-

ներմուծեց մենախօսութիւնը (One Man Show) հայկական մշակութային կեանքէն ներս եւ իր գուարճալի մենախօսութիւններով շրջեցաւ Միացեալ Նահանգներու թէ Գանատայի հայահոծ զանազան քաղաքները, մեծապէս խանդավառելով հանդիսատեսները ամէնուրեք:

Գրիգոր Սաթամեանի մեծաւորանքի հանդիսութիւնը տեղի պիտի ունենայ Կիրակի, 30 Հոկտեմբեր, 2011ին երեկոյեան ժամը 6:30էն սկսեալ, ՀԲԸ Միութեան Փաստաթի-

րակցութեան ղեկավար Վաչէ Պարսումեանին:

Գաղութիս մշակութասէր հասարակութիւնը սիրով հրաւիրուած է իր արժանի գնահատանքը յայտնելու հայ թատրոնի անխնջ գործիչ, դերասան, բեմադրիչ, ուսուցիչ եւ իր կեանքը հայ գեղարուեստին նուիրած յաւիտենական մշակ, Գրիգոր Սաթամեանին: Պաշտօնական յայտագրի աւարտին տեղի պիտի ունենայ պատշաճ հիւրասիրութիւն, Պոյաճեան սրահին մէջ:

"Mr. Satamian has proved one of the most gifted and brilliant students of the theatre it has ever been my experience and pleasure to direct."

Nat Brenner
Principal
The Bristol Old Vic
Theatre School
Bristol, England

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանակային Յանձնաժողովը
կը ներկայացնէ՝

ԳՐԻԳՈՐ ՍԱԹԱՄԵԱՆԻ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՎԱՍՏԱԿԻ ՈՍԿԵԱՅ ՅՈՒՐԵԼԵԱՆԸ

Սասնակցութեամբ՝
Ասատուր Կիւզէլեանի
Սարգիս Մինասեանի

Գեղարուեստական Յայտագիր
Կիրակի, Հոկտեմբեր 30, 2011, Կ.Ե. 6:30
Փասատինայի ՀԲԸՄԻ Կեդրոն

Մուտքը Ազատ / Գիւրասիրութիւն

Massis Weekly

Volume 31, No. 37

Saturday, OCTOBER 15, 2011

Sarkozy: Turkey Must Recognize the Armenian Genocide and Face Dark Pages of its History

YEREVAN — French President Nicolas Sarkozy on Friday urged Armenian to continue efforts towards normalizing relations with Turkey and finding a durable peace with its other neighbor Azerbaijan.

On the second day of his visit to Yerevan as part of a broader South Caucasus tour that also included Azerbaijan's capital Baku Sarkozy urged the parties to the protracted Armenian-Azerbaijani conflict over Nagorno-Karabakh to resolve their differences by peaceful means.

"I have told the president of Armenian to continue his way towards peace with Azerbaijan, which meets the interests of both countries," Sarkozy said in Yerevan at a joint press conference with his Armenian counterpart Serzh Sarkisian.

Sarkozy traveled to Baku later on Friday to carry a similar message of peace before visiting Georgian capital Tbilisi on the last leg of his South Caucasus tour.

Speaking about the Karabakh conflict in Yerevan, Sarkozy stressed that Armenians and Azerbaijanis must continue their negotiations as part of the OSCE Minsk Group and that it is

both nations that need peace.

Sarkozy also urged Armenian to continue its efforts on a rapprochement with Turkey that effectively ground to a halt last year, with both sides blaming each other for the failure. France was one of the states that supported the normalization effort.

"Of course, I've also encouraged President Sarkisian to continue

dialogue with Turkey. It is unacceptable that the [Armenian] border with Turkey remain close in 2011," he said.

Sarkozy simultaneously urged Turkey to recognize the Armenian Genocide soon. He said Turkey has to be able to face its history, to be able to look directly at both bright and dark

Continued on page 4

Erdogan Slams France Over Armenian Genocide Recognition

ANKARA -- Turkish Prime Recep Tayyip Erdogan angrily rejected on Tuesday French President Nicolas Sarkozy's calls for Turkey to recognize the Armenian Genocide.

Erdogan accused Sarkozy of playing the anti-Turkish card to secure reelection and warned of serious damage to relations between France and Turkey.

Visiting Armenia late last week, Sarkozy repeatedly reaffirmed France's

Continued on page 4

Sarkis G. Soghanalian Dies at Age 82

Hailed as the one of the largest arms dealers in the second half of the 20th century, remembered as a benefactor of the Armenian people and ally of the United States government, Sarkis Garabet Soghanalian died on Oct. 5 at the age of 82 in a hospital near his Miami, Florida home.

Sarkis Garabet Soghanalian was born in what used to be Iskenderun, Syria, now a part of Turkey. Fearing persecution, his family moved to Beirut's "Nor Hadjen" Armenian quarter where Soghanalian joined the French military during World War II and worked to support his family after his father's passing. He met and married Shirley Adams in Beirut, Lebanon in 1958. They made their home in Binghamton, New York and later returned to Beirut, Lebanon. He has lived in the Miami, Florida area off and on for the past 30 plus years.

Soghanalian, although inaccurately dubbed "merchant of death" by American news media, (which he vehemently rejected) worked closely with the CIA and FBI in aiding U.S. allies with arms.

Mr. Soghanalian was fluent in English, French, Armenian, Turkish and Arabic and "could make himself understood" in Spanish and Italian recalled his son Garo. "All the way back to the '60s and '70s, his goal was to help the United States. There was a deep-seated root of patriotism that often gets overlooked."

His efforts to defend his fellow Armenian compatriots did not end in

the mid 1970's during the Lebanese civil war where he provided arms to defend the Armenian quarters of Beirut. For the 100th anniversary of the Social Democrat Hunchakian Party, Mr. Soghanalian pledged a contribution of one million dollars to the party's philanthropic organizations to be dispersed throughout the Diaspora, yet that same year the Spitak region of Armenia witnessed a magnitude 6.9 earthquake followed by another earthquake four minutes later, measuring 5.8 on Richter scale; the entire region was destroyed and 25,000 souls were lost. Mr. Soghanalian, along with the SDHP party leadership felt it more prudent that

Continued on page 3

Ireland - Armenia 2-1: Controversial Refereeing Costs Armenia a Place in Euro-2012 Play-Offs

DUBLIN -- Republic of Ireland were allowed to totter through to a Euro 2012 play-off thanks in part to a questionable red card for Armenia's goalkeeper Roman Berezovsky. The best of the numerous TV replay angles seemed to show that the ball had hit him somewhere between the side of his chest and armpit.

The decision felt harsh, and it was compounded in Armenia's eyes as Ireland's Simon Cox appeared to have brought the ball down, initially, with the aid of his arm.

Ireland were then handed the initiative when Valeri Aleksanyan turned the ball into his own net. Richard Dunne doubled the lead after the break but

Henrik Mkhitaryan's strike and a second yellow card for Kevin Doyle ensured a nervy finish for the hosts in Dublin.

Ireland had started brightly and found themselves with a man advantage on 26 minutes when the referee penalised Berezovski with a red card after he leapt to block Simon Cox's attempted lob. Aiden McGeady fired over from the resulting free-kick, yet Ireland did not have to wait long for the opening goal. Damien Duff broke free down the right and fired the ball across the face of goal; Doyle could not connect but Aleksanyan accidentally prodded it home.

Continued on page 3

Bodies Recovered at Armenia Landslide Site

YEREVAN -- Rescuers have recovered the bodies of three of the five people who are believed to have been killed by a powerful landslide that blocked a major highway in northern Armenia earlier this month.

Norik Mirzoyan, a 72-year-old resident of a nearby village, was found buried under a massive layer of mud and rock on Tuesday.

Mirzoyan rode in a car with his grandson when the calamity swept away a 200-meter highway section close to the Georgian border on October 2. The young man managed to escape from the car at the last moment.

The bodies of two other victims, Mekhak Sorsumatian and his brother Armen, were pulled on Monday. Rescuers said they lay 20 meters below the surface.

The rescuers have not yet located the two other missing men: Gurgen Hakobian and his son Artur. They may be trapped in two of the 37 vehicles that were buried by the landslide and have still not been unearthed.

"We are now actively working to

locate the two cars," Vrezh Gabrielian, deputy chief of the Armenian Rescue Service, told RFE/RL's Armenian service (Azatutyun.am).

Several heavy trucks have been pulled out of the rubble with the help of military helicopters and cranes used for railway maintenance.

More than 150 rescuers continued to work at the disaster site on Tuesday. They used three construction cranes.

Citing observations by geologists and seismologists, Gabrielian spoke of continuing landslide activity in the area which he said could intensify after fresh rainfalls expected in the coming days.

"The danger [of another landslide] is very big," he said. "By using this heavy construction machinery, we are taking a big risk. But we have to do that."

It remained unclear when the highway leading to the Armenian-Georgian border will be reopened to traffic. Vehicles other than heavy trucks are currently using a rural road bypassing the destroyed highway section.

Mediators Publicize 6 Principles for Karabakh Peace Process

DUBROVNIK. -- Discussions on the Nagorno-Karabakh (NK) conflict were held during the Organization for Security and Co-operation in Europe Parliamentary Assembly's (OSCE PA) fall session being held in Dubrovnik, Croatia. The OSCE Minsk Group Co-Chairs addressed the discussions, which were moderated by Joao Soares, new OSCE Special Representative on the South Caucasus, Armenia's delegation at OSCE PA informed.

In his remarks, US Co-Chair Robert Bradtke stated that the mediators see the principles of not using force, territorial integrity of states, and nations' right to self-determination at the core of conflict's resolution. The Co-Chair also

noted that activities are carried out on six fundamental principles toward settling the Karabakh conflict. These principles are:

- 1) Withdrawal of troops from regions adjacent to Nagorno-Karabakh.
- 2) Provision of a transitional status to Nagorno-Karabakh.
- 3) Securing of a direct link between Armenia and Nagorno-Karabakh.
- 4) Reaching a final decision on Nagorno-Karabakh's legal status through legally binding expression of the will of NK people.
- 5) Return of refugees.
- 6) Ensuring of international security and implementation of peace-keeping activities in the region.

SDHP Leaders Meet Uruguay General Assembly Senate Member Rafael Michelini

MONTEVIDEO-- Recently, Social Democrat Hunchakian Central Committee member Diego Karamanoukian along with SDHP Uruguay Executive Committee Chairman Louis Aprazyan met with Member of Uruguay Senate Rafael Michelini in the General Assembly of Uruguay. The discussion at the meeting focused around Michelini's proposed legislation to include in the State budget expenditures for the establishment of an Armenian Genocide museum, which shall operate in a state-allocated building and have a Genocide Research Center.

The draft legislation aims to publicize and inform patrons on the horrible crime of genocide committed against the Armenian people in 1915. The museum will also contain histori-

cal and cultural information on the Armenian community of Uruguay.

Senator Michelini updated the SDHP leadership that all of the political factions within the Parliament have given their preliminary consent to the draft legislation, paving the way for a vote in the General Assembly soon.

The Hunchakian representatives expressed the Party's appreciation as well as continued unconditional support for the Senators endeavors towards the Armenian Cause, noting his unceasing commitment to not only commemorate the Armenian Genocide but also the martyrdom of 20 Hunchakian intellectuals and activists who were hung in July of 1915 at the Sultan Bayazid square of Constantinople after spending two years in terrible conditions in Turkish prisons.

Telethon 2011

A Gift of Water. A Gift of Life.

LOS ANGELES -- Friday, September 30, 2011 marked the launch of Armenia Fund's 14th International Telethon campaign. The live 12 hour program is set to air on Thanksgiving Day, November 24, 2011 and will raise funds for the development of drinking and irrigation water systems in Artsakh (Nagorno Karabakh Republic).

"Thanks to your generous donation, 26,880 residents of Artsakh received round-the-clock supply of fresh, clean drinking water in their households. This is a tangible, real accomplishment that changed the lives of 26,880 people for the better. Additionally, 33,210 acres of land are being irrigated allowing people in Artsakh to grow fruits, vegetables and grains as well as keep livestock" stated Ara Aghishian, Chairman of Armenia Fund, Inc.

The dinner reception, hosted at the residence of Armenia Fund U.S. Western Region Chairman, Ara Aghishian and his wife Julia, attracted long time donors and supporters of the Fund. The event has become a tradition where the official logo of the telethon is unveiled, kicking off the campaign and rallying the greater

Armenian-American community around one mission: to help strengthen Armenia.

The honor of unveiling the official Telethon 2011 Logo, designed by Los Angeles based graphic artist Edik Balaian, was given to Mr. Levon Kiradzhyan, a long time Armenia Fund donor, who has donated more than 253 times, since the organization's inception.

Present at the event was the Honorable Hranush Hakobyan, Minister of Diaspora of the Republic of Armenia, the Honorable Grigor Hovhanissian, Consul General of the Republic of Armenia in Los Angeles, as well as representatives of Armenia Fund's Corporate Board.

ArmenienInfo.net

News. Informationen. Kommentare.

Turkish Reporter: "If Armenia Was a Small Fish, we'd Have Swallowed it by Now"

By Vahe Sarukhanyan

Turkish political analyst Mensur Akgün once said that in terms of its significance and interest for Turkey, Armenia is a "small fish".

When I asked Mustafa Edib Yilmaz, the Business Editor at Today's Zaman, about his reaction to the fish parallel, he said that, "If this was the case Turkey would have swallowed Armenia by now."

Yilmaz, like many other experts, doesn't believe that Armenia will have much to offer Turkey if the border between the two ever opens. However, the editor thinks that Armenia is a leader in certain production sectors and that Turkey holds a commanding position in other sectors.

In this light, the two countries can complement one another.

He believes that after the border is opened and relations normalized, the biggest gain for the Turkish economy is that it would save huge amounts of intellectual energy now spent on finding solutions to the existing problem. This is evident but as to what specifically can be done to reach this objective, according to Yilmaz, is something the presidents must answer.

Osman Kavala, who heads the Anadolu Kultur organization, doesn't think the opening of the border will result in anything miraculous. Nevertheless, it is highly important in terms of developing trade and tourism.

Kavala proposes the following 'road map' – the border can be temporarily kept closed, but before its final opening, bilateral diplomatic relations must be established. This can be ac-

complished via embassies of the respective countries acting as hosts.

Thus, the Turkish Embassy in Georgia could start to engage in affairs with Armenia while, at the same time, the Armenian Embassy in Greece could do the same with Turkey.

Kaval believes that over time, given such a gradual process, Azerbaijan would find itself increasingly unable to hinder the establishment of relations.

Zürüt Imamoglu, an economist at Bahçesehir University's Economic and Social Research Centre (BETAM), told me she was surprised to learn during her visit to Armenia in June that Ankara had also banned imports from Armenia.

"Trade and business relations are an important condition for peace between countries. I believe that we'd have a more peaceful region if economic relations are established," Imamoglu said, adding that Armenia's impact on the Turkish economy would be mainly felt in the eastern region. She pointed to Turkey's open border with Georgia and the positive impact it has had on Trabzon and other northeastern Turkish areas.

When I asked the Turkish experts to evaluate the long-term development prospects of Armenia given that two of its western and eastern borders are closed, Osman Kavala said it was a real challenge but that Armenia still had the potential to develop economically through its links with Georgia and Iran.

Kavala said that such potential would multiply with the opening of the border between Armenia and Turkey.

Sarkis G. Soghanalian Dies at Age 82

Continued from page 1

the entire donation be utilized for the international relief efforts in Armenia, providing 26 cargo airplanes carrying aid and supplies for 750,000 left without homes due to the devastation of the massive earthquake. In January 1989, when Soghanalian visited ravaged Armenia, he was decorated by the nation's political and religious leaders.

Mr. Soghanalian continued to generously donate to various Armenian and Non-Armenian philanthropic causes throughout the world, including the Armenian Athletic Association (Homen-men) Chapters worldwide and numerous Armenian Educational Benevolent Union chapters, schools and medical dispensaries.

In a statement, President George H.W. Bush expressed that Mr. Soghanalian "strengthened the ties that unite

mankind" and Mother Teresa wrote that God would reward the good-will of Soghanalian and his family "a hundred-fold." In an interview with PBS Mr. Soghanalian proudly stated "I helped my country Armenia when they needed me. That's all I can say." Today, the Soghanalian name is proudly displayed at the Armenian Educational Benevolent Union's Hall in Southern California.

Soghanalian is survived by his two children, Melo (Gary) Hansen and Garo Soghanalian, three grandchildren and four great grandchildren. He is also survived by his sister, Anahis Hartz of Chicago, Illinois and his brother, Zaven Soghanalian of Binghamton, New York, three nieces and one nephew. Funeral services will take place on Saturday, October 15, 2011 at 1:00 pm at the church located at 12154 South 3600 West, Riverton, Utah.

Ireland - Armenia 2-1

Continued from page 1

Armenia created the first opportunity after the interval when Yura Movsisyan evaded the attentions of Dunne only for his effort to be saved by Shay Given. However, Ireland began to make their superior numbers count and seemingly put the game beyond the visitors just shy of the hour when Dunne turned in McGeady's centre.

Armenia maintained their attacking threat, though, and got themselves back into the match almost immediately: Movsisyan squared to Mkhitarjan who scored his fifth qualifying goal with a measured shot into the bottom left-hand corner. Knocked off their stride by the Armenia goal, Giovanni Trapattoni's men had to endure a nervous finale after Doyle received his second booking with nine minutes remaining.

Putin Calls for Eurasian Union in Former Soviet Space

By Tom Balmforth
EurasiaNet

MOSCOW -- Russian Prime Minister Vladimir Putin has outlined a grand vision for integrating ex-Soviet states in his first major policy initiative since he announced his intention to return to the Kremlin.

In an article on the front page of the daily "Izvestiya," Putin called for the creation of a "Eurasian Union" that would include Russia, Belarus, and Kazakhstan.

Putin praised Russia's existing Customs Union with the two countries, which plans to remove all barriers to trade, capital, and labor movement next year. He said such a union, founded in 2009, must "build on the experience of the European Union and other regional coalitions."

But Putin stressed that it is time to set a "more ambitious goal" and "to achieve an even higher integration level in the Eurasian Union."

Analysts suggest the proposal is partially an effort to boost the authorities' popularity by tapping into society's nostalgia for the Soviet Union.

"Putin is trying to play toward the imperialist sentiment of the electoral majority," said Pavel Salin, an analyst at the Moscow-based Center for Political Assessments. "There is nostalgia for the imperial past. It may not be in the format of the Soviet Union as it is without Central Asia, the Baltics, and the South Caucasus, but still it harks back to the imperial past. Putin is playing on these strings."

'Not Recreating Soviet Union'

Putin, who famously called the collapse of the USSR the "greatest geopolitical catastrophe of the 20th century," wrote that "the idea is not to recreate the Soviet Union in some form."

It would be "naive," Putin wrote, "to attempt to restore or copy something from the past. However, a stronger integration on a new political and economic basis and a new system of values is an imperative of our era."

Nikolai Petrov, an analyst at the Moscow Carnegie Center, said the article sought to draw attention to Putin's foreign policy victories as the authorities' electoral campaign gathers momentum, with the State Duma elec-

tions on December 4.

"I don't think there is anything new in this view of Russian foreign policy," Petrov said, adding that the article looks like "a rather symbolic gesture to show how effective Putin has been in regard to foreign policy with Russia's neighbors."

"Also, the article is not a program," he said, "rather it showcases his achievements."

Numbers Game

Putin hailed the "Unified Economic Space" of Belarus, Kazakhstan, and Russia that will be launched in January 2012 and called it a "historic landmark" for all the ex-Soviet countries that Moscow sees as its "sphere of influence."

He also called for more former Soviet states to join, dismissing Ukraine's protestations that such a move would conflict with Kyiv's aspirations eventually to join the European Union.

The Unified Economic Space, modeled on the European Union, will unite 165 million consumers and act as a geo-economic counterweight to the EU, "have a positive impact globally," and act as economic hub linking Europe and Asia, Putin wrote.

Salin said Putin, who will seek to return to the Kremlin for a third term as president in an election slated for March, is seeking to reverse the ruling elite's sagging popularity.

"[Putin] is in a very difficult situation because the popularity ratings [of the authorities] are on a downward turn, and the same goes for his own personal rating," Salin said. "He needed to find a card to play that would engage the electorate."

Putin's rating is still high, running about 70 percent, although it is down from the stratospheric 85 percent approval he enjoyed in 2008. United Russia's ratings fell to record lows of below 40 percent in June this year.

Petrov said the substance of Russian foreign policy is unlikely to change as Putin returns to the Kremlin, although he said he expects its tone to change as Medvedev, who was seen as more pro-Western, fades from the scene.

"No more will it be possible for them to play this tandem thing and pander to different audiences," Petrov said.

ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ

PALM SPRINGS ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳՆԱՑՈՂ
ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Փալմ Սփրինգսի գեղատեսիլ եւ կից լեռնային շրջանին, վարձու է տրուում լրիւ կահաւորուած մէկ ննջարան, մեծ նստասենեակ, խոհանոց՝ բոլոր յարմարութիւններով, մինչեւ 5-6 հոգի գիշերելու տարողութեամբ Condo: Ունի մեծ լողաւազան, ջաքուզի, թենիսի խաղադաշտ, կանաչազարդ փիքնիքի տարածք, իր յատուկ կրակարաններով եւ 24-ժամեայ ապահովութեան սիստեմ:

Մանրամասների համար հեռաձայնել՝
(818) 246-0125

AGBU Hye Geen Presents the Art of Manners for Civil Society

PASADENA -- In its efforts to launch public debates about various aspects of Armenian community life, AGBU Hye Geen will present The Art of Manners for Civil Society on Saturday, October 29, 2011 at 11:00 a.m. at AGBU Alex Manougian Center on 2495 East Mountain St., Pasadena. The speaker is Cecile Keshishian, a dedicated community activist, a leader in promoting vital causes for social welfare and a recipient of the prestigious Ellis Island Medal of Honor.

The day's program will begin by AGBU Hye Geen member Sona Ghazarian's welcoming remarks. Following

the lecture, there will be a presentation of Comedy Skits by Hagop Baronian, performed by the Theater Group of Vatche and Tamar Manougian High School, under the direction of Laura Koyoumjian.

As usual, the program will conclude by a summing up and concluding remarks.

In its almost two decades of public service, AGBU Hye Geen has always chosen such topics that enhance the creation and sustenance of civil society, encouraging Armenian women to contribute to the social order and well-being of our communities as informed and confident citizens.

Sahag-Mesrob Students Adopt an Animal at Yerevan Zoo

ALTADENA -- Under the leadership of Mrs. Ivette Babikian, the 5th grade Science Instructor at Sahag Mesrob Armenian Christian School (SMACS), in Altadena, California, the 5th grade class of 2011-2012, adopted a Caracal at Yerevan Zoo in Armenia.

The students were given a choice of six (6) animals and voted for the slender, long legged, short tailed, muscular cat, with a most conspicuous feature – its long black tipped ears. Caracals have a claim to fame of being the “fastest of all the small cats”. This is one of the reasons the 5th graders voted for adopting the Caracal. 22 students gathered the money neces-

sary to sponsor this animal.

We are happy and honored to announce that SMACS 5th graders are now the proud parents of one of the Yerevan Zoo's Caracals for the next year. They proudly named their Caracal, Havatk ('Faith', in Armenian), since they have faith that more animals at the zoo will be sponsored and helped. They are eager to visit the Yerevan Zoo to meet Havatk one day. In the meantime, the 5th graders are proud and joyous that they can help and make a difference in this animal's life.

Thanks to the efforts of www.yerevanzoo.com, Havatk is now a part of 22 5th graders' lives.

Erdogan Slams France Over Armenian Genocide

Continued from page 1

official recognition of the genocide and urged Ankara to stop denying a premeditated government effort to wipe out Ottoman Turkey's Armenian population.

The Turkish government was quick to denounce those remarks and link them with the French presidential election. Foreign Minister Ahmet Davutoglu said Sarkozy is thus seeking to gain votes from French citizens of Armenian descent.

Erdogan condemned the French leader in even stronger terms as he addressed the Turkish parliament on Tuesday. “This is not political leadership. Politics, first of all, requires honesty,” the AFP news agency quoted him as saying.

“There are 600,000 Armenians in

your country but also 500,000 Turks. You have relations with Turkey,” Erdogan continued, addressing Sarkozy. “Bearing the title of statesman requires thinking about next generations, not next elections,” he said.

The French parliament officially recognized the Armenians Genocide with a special law adopted in 2001. Although the move strained ties between Paris and Ankara, Turkey, remains one of France's major trading partners outside the European Union.

Speaking at a news conference in Yerevan on Friday, Sarkozy also described as “unacceptable” Turkey's refusal to unconditionally reopen its border with Armenia. He at the same time urged his Armenian counterpart Serzh Sarkisian to “continue the dialogue with Turkey.”

Elixir Trio to Perform in Tarzana

The Elixir Trio, an all Armenian group, will be performing a mostly Armenian program in a home in Tarzana on Sunday, 23 October 2011.

Winner of the Most Distinguished Musician Award 2005 IBLA International Competition in Italy, The Elixir Piano Trio, Lucy Nargizyan, piano; Samvel Chilingarian, violin and Garik Terzian, cello have appeared in performances in Europe and the United States. Founded in 2004, the dynamic Elixir Piano Trio performs both traditional and modern repertoire with classical, folk and jazz influences. Known for their unique and exciting interpretations, the Los Angeles based ensemble has dazzled audiences with

their energy and sensitivity. The trio has become instrumental in promoting works by Contemporary composers. The Group is the Trio-In-Residence and on the faculty of the Beverly Hills International Music Festival.

The concert will be held at 19335 Lemmer Drive, Encino, CA 91356 in a lovely home.

Admission Donations: \$40 Premium, \$30 General, \$20 Students

For more information on the concert contact: Ronna Binn Hersh at (818) 343-3095 or by e-mail at RDBinn@roadrunner.com

For the Elixir Piano Trio visit the trio's website: www.elixirpiano-trio.com

Sarkozy: Turkey Must Recognize the Armenian Genocide

Continued from page 1

pages of its own history. “Turkey is a big country which would earn more respect if it reconsiders its history, just like other superpowers—Germany, France – have done,” he said.

The French president said that if Turkey did not make this “step towards reconciliation”, he would consider proposing the adoption of a law criminalizing denial of the Genocide.

Still, Sarkozy noted that “it is not up to France to give an ultimatum to anyone.”

“I do not mention any time limits because I hope that the Turkish society and leadership will respond appropriately. In any case, I think that all this will take place during my time in office,” said Sarkozy, whose first term as French president expires in 2012.

France recognized the Armenians Genocide back in 1998 as its parliament passed a corresponding bill.

Sarkozy had arrived in Armenian on Thursday; where his Armenian counterpart Serzh Sarkisian greeted him at Zvartnotz airport. Right after the official greeting ceremony the two presidents visited Mother See of Holy

Echmiadzin, where Sarkozy met the Catholicos of All Armenians Garegin II and lit candles at the cathedral.

Next stop on the agenda was the Genocide Memorial, where the presidents laid wreaths by the eternal fire and visited the Armenian Genocide Museum-Institute. In the book of honored guests Sarkozy wrote: “France does not forget”.

The French president also planted a fir-tree in the park of the Genocide Memorial complex, next to the memorial tablet stating the fact that in 2001 France passed a law recognizing the Armenian Genocide.

French Ministers of Economy, Industry, Cooperation and Transport accompany Sarkozy in his visit, as well as Secretary of State for Foreign Trade. Among other guests are French co-chair of OSCE Minsk Group Ambassadors Bernard Fassier, French-Armenian politician Patrick Devedjian, president of France Telecom Orange Group company Stephan Rishar, Head of the France-Armenian Friendship Group of the French National Assembly François Rochebloine, football player Youri Djorkaeff, French-Armenian film producer Alain Terzian

massispost.com
daily news updates

ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՏՕՆԸ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Գալիֆորնիայի Գրողներու Միութիւնը իր այս ամսուան հերթական միջոցառումը նուիրած էր Մշակոյթի ամսուան եւ թարգմանիչ վարդապետներու: Սոյն հանդիսութիւնը տեղի ունեցաւ Ուրբաթ Հոկտեմբեր 7ին, 2011, առաջնորդարանի Արմէն Համբար սրահին մէջ:

Իր բացման խօսքին մէջ օրուան խորհուրդին մասին հանգամանաւոր կերպով ելոյթ ունեցաւ արձակագիր Սարգիս Վահագն:

Այս առթիւ շահեկան դասախօսութիւններով հանդէս եկան բանաստեղծ Գրիշ Դաւթեան, նիւթ ունենալով «Թարգմանիչները»: Դոկտ. Զաւէն Ա. Քհնյ. Արզումանեանի նիւթն էր «Թարգմանչաց Ներդրումը Հայ Եկեղեցւոյ կազմաւորման»: Իսկ Հոգչ. Տ. Տաճատ Մ. Վրդ. Եարտրմեան արժեւորեց «Ե. դարու Թարգմանչաց Շարժման նկարագիրն ու պատգամը»:

Հեղինակային ընթերցումներ կատարեցին բանաստեղծուհի Եսթեր Դաւթեան եւ Ազնէս, գրականագէտ Գէորգ Քրիստիանեան եւ արձակագիր Ռ. Կորիւն:

Իր փակման խօսքին մէջ Արեւմտեան Թեմի առաջնորդ Գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեան բարձր գնահատեց մեր ժողովուրդի ոսկեղարը կերտող անմահն թարգմանիչներու գործերը, որոնք ապահովեցին մեր ժողովուրդի լաւերժութիւնը: Ան շնորհակալութիւն յայտնեց Գրողներու Միութեան եւ օրուայ երեք դասախօսներուն, որոնք իրենց հմուտ պատրաստութեամբ, երեկոն վերածած էին փոքր սէմինարի մը:

ՏՕՆ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ

(խօսք՝ ԳՅԳՄ-ի հանդիսութեան ընթացքին)

ՍԱՐԳԻՍ ՎԱՀԱԳՆ

Այսօր կը տօնախմբենք մեր եկեղեցւոյ հռչակած ամենահին եւ կարեւոր տօնակատարութիւններէն մէկը՝ տօնը Թարգմանչաց մեր հայրերուն: Տօն մը՝ որուն նպատակն է՝ մեր խոր երախտագիտութիւնը յայտնել այն բոլոր երախտաշատ հայրերուն, որոնք մեր պատմութեան այն դժնդակ օրերուն, ընդդիմանալով թշնամիներու ամէն խոչընդոտի եւ ոտնձգութեան, մեր նորագիւտ գիրն ու գրականութիւնը գրահաւորեցին նոր փայլով ու ներուժով, պահելով, լաւերժացնելով համար մեր անասան հաւատքն ու ազգային ինքնութիւնը:

Այս առիթով, կ'ուզեմ բոլորիս գոհունակութիւնը յայտնել, ողջունելով ժամանակէ մը ի վեր օրինակելի համագործակցութիւնը Հայ Եկեղեցւոյ Արեւմտեան Թեմին եւ Գալիֆորնիայի Գրողներու Միութեան միջեւ: Անշուշտ նորութիւն մը չէ, քանի որ, ըսած եղաք այդքան, թէ դարերով, մեր եկեղեցին, առ ի չգոչ մեր պետականութեան, հովանաւորած եւ հունաւորած է մեր գիրն ու գրականութիւնը, երաժշտութիւնն ու ճարտարապետութիւնը եւ դարձած ամբողջ մշակոյթի: Ապացոյց՝ ան սրբագործած է Սրբոց Թարգմանչաց Տօնը: Այսինքն՝ սուրբեր հռչակած է Մեծաքանչ Մեսրոպ Մաշտոցը եւ Սահակ Պարթեւ կաթողիկոսը, մատենագիրներ Կորիւնը եւ Եղիշէն, Փարպեցին եւ Կողբացին, խորհրդագիրն եւ Անանիայ Շիրակացին, ինչպէս նաեւ՝ Նարեկացին ու Ներսէս Շնորհալին: Ճիշտ է, անոնք բոլոր նաեւ քրիստոնէական հաւատքին առաքեալներն էին ու սիւները մեր ազգային, իւրայատուկ եկեղեցիին, բայց կը մասնաջատկուէին առաւելաբար գիրի, պատմութեան, մշակոյթի եւ գիտութեան իրենց ծառայութեամբ:

Շեշտելու համար անոնց իրագործած ներդրումներուն ճակատագրական նշանակութիւնը, հարկ է չմոռնալ այդ օրերու դժնդակ պայմաններն ու կացութիւնը. Բիւզանդիոնի եւ Պարսկաստանի լուծերուն տակ երկուքի բաժնուած Հայաստան մեր աշխարհը, վերջնականապէս կը կորսնցնէր Արշակունեանց հայացած իր թագաւորութիւնն ալ: Մեր թուականութեան 428-ն էր, երբ Պարսից Վրամ Ե. արքայի հրամանով կալանաւորելով մեր Արտաշէս Յրդ վերջին արքան եւ Սահակ կաթողիկոսը, կ'արտրէին Պարսկաստան, խորհելով վերջ դնել հայկական պետականութեան հետ նաեւ Լուսաւորչի շառաւիղներու կաթողիկոսու-

թեան, Մայր Աթոռին բազմեցնելով ասորի Բրքիշօ մը կամ Շմուէլ մը: Բարեբախտաբար, ժողովրդային ընդվզումներուն դիմաց տեղի տալով, կը վերադարձուէր Սահակ կաթողիկոսը, ինչ փոյթ թէ սահամանափակ իրաւասութիւններով եւ ասորիին ենթակայ կարգավիճակով: Անոր կ'արտօնուէր սակայն գործել յոյսաւորաբար մարդերուն մէջ: Եւ հրաշք այն էր, որ չարիքէն ծնաւ բարիքը. Սահակ կաթողիկոս, որպէս տեսլապաշտ տեսանող, ունեցաւ լուսամտութիւնը, թէ Մեսրոպ Մաշտոցի գիրերու գիւտին լայնածաւալ տարածումով եւ օգտագործումով միայն կարելի պիտի ըլլար հայ ինքնութիւնն ու քրիստոնէական հաւատքը փրկել կորուստէ: Ու ամենուրէք բացուեցան դարոցներ, առաքուեցան ուսումնական վարդապետներ գիրի ու մշակոյթի կեդրոն օտար քաղաքներ, ուսումնասիրելու եւ հայերէնի թարգմանելու յայտնի գիտուններու, պատմիչներու, փիլիսոփաներու երկերը: Ամենամեծ իրագործումը սակայն հանդիսացաւ Աստուածաշունչի սքանչելի եւ կատարեալ թարգմանութիւնը, որով հայ մարդը սկսաւ կարդալ կամ լսել Աստուծոյ խօսքն ու պատգամը հայերէնով: Թարգմանութեանց խթանումով, հետզհետէ ուճացաւ նաեւ փաղանք մը ներշնչեալ վարդապետներու, որոնք ինքնագիր իրենց երկերով կերտեցին մեր առաջին ոսկեղարը: Գրաբարին սուին տոկուն ճկունութիւն եւ աննախադէպ փայլ ու գրաւորութիւն, զայն դարձնելով հայութեան միանախանութեան գէնը ու ոգին:

Օրուան գլխաւոր խորհուրդը, ուրեմն, հայ ժողովուրդի վերածնունդի, վերականգնումի անզպելի կարողութեան փաստն իսկ է: Լեզուի, գիր գրականութեան, գիտութեան եւ մշակոյթի բարիքներուն առջեւ իր հոգեկան եւ մտային առաքաստեղծումն բաց ըլլալն է: Այս օրերու ալ մեր դժուարութիւններուն հանդէպ չտկարանալն է ու չլուսահատիլը: Եւ եղբարմայրերու նման, մեր շատ մը նուաճումներն քովն ի վեր յայտնուող ժխտական երեւոյթները ընդծելով չողբալ միայն, այլ՝ գօտեպնդուել ներկայի մայր հայրենիքի անկախ գոյութեամբ իսկ եւ անցնիլ գործի միասնական ուժով ու կամքով, հաւատք ու վստահութիւն ունենանալով թէ հայ ժողովուրդը միշտ ալ յաղթահարած է ամենադժնդակ օրհասական վտանգներն իսկ եւ վերայառնած Փլինիկ թռչունին նման: Մեր ժողովուրդը հրաշածին եղած է ու պիտի մնայ:

ՄՏՈՐՈՒՄՆԵՐ -

ՀԱՅՈՑ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԱՄԻՍ՝ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ

ԽԱՉԱՏՈՒՐ Ի. ՓԻԼԻԿԵԱՆ

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՈՒ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ

Բազմիցս արտայայտուած եմ որ Մշակոյթը մարդու ազատութեան տենչի արտայայտութիւնն է ու չաւիտեան գոյութիւն պիտի ունենայ որքան որ մարդը գոյ է: Քաղաքակրթութիւնը այդ ազատութեան տենչը ուճացնող եւ ազատութիւնը իրականացնող ուժն է:

Ձայնային մշակոյթի արգասիքն է Գիրի մշակոյթը: Գիր մշակոյթն էր ծնած Տիր աստուածը՝ դիւցազն Հայկի որդին, Արամազդի գրագիրն ու սուրհանդակը, արուեստներու եւ գիտութեան աստուածը, պատգամաբերն ու լրագրողը, այլ խօսքով՝ դիցաբանութեան մշակոյթի գործիչը, խորհուրդմիտք ձեւակերպողն ու ազատագրողը:

Այո, մենք ունէինք գրոց մշակոյթ որուն ծնունդն էր դիցաբանական Տիրը՝ ստեղծագործ այլը: Եւ մենք ունեցանք Հայ Գիրի Տիրայրը՝ Մեսրոպ Մաշտոցը, որը եղաւ մեր առաջին Անշաղթը... ազատագրող ուսուցիչը Հայոց բազմադարեան Գրոց մշակոյթին:

Եւ իմանալով՝ «գբանս հանճարոյ» խրատեցինք մակագրել խաղաղութեան պատգամաբեր Սուրբ Փրկիչի մօր հայանունը, եւ Աստուածածինը անուանեցինք նաեւ Տիրամայր, այսինքն եւ բազմիմաստնօրէն Գրոց/Գիրերու Աստծոյ մայր:

Հայոց Այբուբենը հայոց միտք-ձայնի գեղեցկագոյն միասնութեան ազատագրուած ձեւն է, Ազատն Ձեւը հայ հանճարի պատկերքին: Եւ արդէն հայ ժողովուրդի իմաստութիւնն է անուանած Մուրբ՝ իր Ազատն Ձեւի գիւտարար՝ Մեսրոպ Մաշտոցը:

Պատմական ճշմարտութիւն մըն է որ ժողովուրդն է մշակոյթի ամենամեծ ստեղծագործողը: Իսկ ժողովուրդի արդար ու ազատ կեանքի վառ ապագայ ստեղծելու հազարամեայ պայքարի արգասիքն է նաեւ այն, որ ազատագրող ուսուցիչն է քաղաքակրթութիւն ստեղծողը:

Եւ հայն ունեցաւ Տիրայր Մաշտոցի ուսանող-մեկնիչներ՝ ստեղծագործ մեկնաբանները համաշխարհային մշակոյթի գանձերուն: ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴ՝ ն էր այդ՝ Հայ Գիրի Քաղաքակրթութեան իր առաջին ՈՒՍՈՒՅԶԱԿԱՆ ԿԱԶՄ ով: Ճիշտ է ընկալած եւ գիտակցած հայը, որ մեր հայր-ըգուի հին ու նոր մշակութիւն վարդապետն ու փիլիսոփան, գիտնականն ու բանաստեղծը, արհեստաւորն ու արուեստագէտը, ծնողն ու զաւակը եղած են ու պիտի

ըլլան Հայոց խորհուրդի թարգմանիչները յանձինս Հայ Ազատն Ձեւին՝ Այբուբենին:

Հայ ժողովուրդի մշակոյթին հետ շաղախուած մեր Եռամեծար վարդապետն ալ, ունենալով ու լաւագոյնս գործադրելով մեր "Իբրեւ արծիւ սաւառնող" ազատութեան հերոս Անդրանիկի յորդորած հեռատեսութիւնն ու իմաստութիւնը, ազատագրող ղօղանջներ սերմանեց Հայ երաժշտութեանը: Մենք Հայերս ձայնանին մշակոյթ ունէինք: Կոմիտասով՝ Հայ Երգի Մեսրոպ Մաշտոցով ունեցանք եւ ունինք ձայնային քաղաքակրթութիւն:

Եւ հայն ունի երիցս ծաղկեցուած՝ ազատագրող դարաւոր քաղաքակրթութիւն:

Այդ քաղաքակրթութեան կաթնաղբիւրով սերմնացած, դիւցազուն վարդանանց ալ գերազանցելով, Սարգարապատի "լինել թէ չլինել" ու ճակատամարտին ԼԻՆԵԼ որոշեցինք ու վերապրեցանք:

Մեր ծաղկեցուած քաղաքակրթութեանը ազատագրեցինք նաեւ Արարատեան Դաշտի Նշխար՝ որպէս Երիցս վերածնած Հայոց Տուն՝ Տիրամայր Հանրապետութիւն: Այդ Նշխարով հաղորդուելով, լիցքաւորուեցանք խորին խորհուրդի ու ժականութեամբ, ազատագրելով նաեւ Հայոց Արցախեան Դաշտի Նշխար՝ ն ալ: Անքաղաքակրթ մշակոյթի թշնամի ձեռքեր, չար աշխարհի մեղակեցութեամբ խլած են մեր ձեռքերէն մեր Տիրաշխարհը՝ Հայ ժողովուրդի հազարամեայ բնօրրանը: Իսկ Արարատեան ու Արցախեան Դաշտերու Հայոց Տուները կը մնան, այլեւ պէտք է մնան Հայոց զարթնած, ազատագրող քաղաքակրթութեան Մասեացապեհ գոյգ գագաթները: Հեռու այդ Հայոց Տուներէն ու Տիրաշխարհի Արարատափայլ յուշէն հայը կրնայ ունենալ եւ ունի բազմերանգ հայ մշակոյթ, բայց երբեք հայ քաղաքակրթութիւն:

Լիցքաւորուինք Հայոց Մասեացապեհ Տիրամօր ազատագրող ու ժականութեամբ, մեր հազարամեայ Տիրաշխարհը ազատագրելու մեր արդար պայքարին հաղորդուելով: Եւ մինչ Տիրաշխարհի ազատագրումը, երնէկ երբեք չի դադրինք գեղեցիկու Հայուն խաղաղութեան երգ երգօցը՝

Երկներ երկին երկնի շայտաւանի
Թող ընդմիշտ փափախի խորոված սիրտը մեր Տիրաշխարհի:
Դէ ելք շայկազունք սիրտ սիրտի սուէք
Մենք որ ջանք անենք, իրար քոմակ անենք, շէնացնենք
Թէ ծովն էլ տեղիցը վեր կենայ, մեզ տակովը չի անիլ:

633 W. Glenoaks Blvd. Glendale, CA 91202 (818) 240-0065

Dr. Missak Ekmekdjian
Chiropractor

Dr. Anahid Ekmekdjian
Chiropractor

Մեծախառնակներու և ստանկներու Բայրօփոսթօթիք բուժում:
Գլխացաւ, վզի, մէջքի, յօզային և մկանային ցաւեր:
Ուղեւորութի վտարի նեւրալճիկ պատահած վնասումներէն բուժում:

Ձեր առողջութիւնը մեր մտահոգութիւնն է

ՓՈՐ ՍԱՅԻՏ, ԵԳԻՊՏՈՍ.

ՄՈՒՄԱ ԼԵՐԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՊԱՇՏՊԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ՂԵԿԱՎԱՐ ՏԻԳՐԱՆ ԱՆԴՐԵԱՍԵԱՆԻ ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑԸ ԱՆԳԼԻԱՑԻ ՈՒ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐԻ ՀԵՏ (ՄՈՒՄԱ ԼԵՐԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 96-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԻԹՈՎ)

ՊՕՂՈՍ ԱՎԳԻՍԵԱՆ

Մարտանաւեր էին խարսխում եգիպտացիների Սալիտ անունով մի արաբ տիրակալի նաւահանգիստ Փոր Սալիտում: Քարափին հոծ բազմութիւն էր հաւաքուել՝ հայեր, արաբներ, ղպտիներ: Ով դու «Մուսա Լեռնական» արմէնհայ, որ քու երկրի ազատութեան մարտերին մասնակցած մէկի շառաւիղն ես, նրանց տիեզերական յաւերժութեան ճանապարհից քաղիւր նրա ոգու հուրը, անէացած գնա՛՛ այդ նաւերի մէջ, դու էլ նրանց հետ պատուի կանգնիր աշխարհին, տար ընթերցողներին քու պատմութեան այդ ճակատամարտի անցքերի յորձանուտը եւ փառաւորիւր նրանց դիւցազնագութիւնը: Ահա այսպէս, երբ նաւերը իրենց թաց կողերը հպում էին ծովի կրածոյլ եզերքի պատերին, գիւնուորական նուազախումբն էր իր պղնձեայ փողերը դէպի արեւ պարզած՝ բազում աստղերից ճառագած արեւակէջ յաղթանակի ողջոյնն էր աւետել, այդ նաւերի երկրի մարտական գովերգն էր այն՝ «Մարսէյեց»ը: Ինչո՞ւ այդպէս. չէ՞ որ յաղթական մարտերից վերադարձած քաջերին էին ողջունում, չէ՞ որ նրանք էլ իրենց թմբուկների որոտներով ազատութեան համար կռուի էին դուրս եկել: Նաւերի տախտակամածի բազրիքներին յենած, յաղթ բազուկները դէպի երկինք պարզած՝ պատուի էին կանգնել: Իրենց լեռնակնքի բամբակազնների կանչերով ողջոյն են յղել դիմաւորողներին, «Թեւեֆոն»ի տղաքն էին նաւերի թնդանոթների փողերին, աջ ձեռքերնին վերեւ պարզած՝ կարծես հրաման էին արձակում կրակ տեղալու թշնամու վրայ: Նաւի հրամանատարի հետ պատուի էին կանգնել՝ Տիգրան Անդրէասեանը, Եսայի Եաղուպեանը, Պետրոս Տմլազեանը, Պետրոս Տուտազեանը: Իրենց անձնական զէնքերից պայթած կարմիր լոյսերի ողջոյն էին յղել հիւրընկալ երկրին:

Օտարները զարմացել էին, թէ այդ գեղջուկները ինչո՞ւ էին մարտանաւերով իրենց երկիր հասել, թէ՛ ինչո՞ւ նրանց ազգակիցները նման խանդաղատանքով դիմաւորում նրանց: Ի՞նչ էին նաւերից, ետ նայել, մնաք բարուն շշնացել իրենց լեռներին: Բզկտուած հոգով այրիներ, տարեցներ, մայրեր՝ իրենց մանչերը գրկերնին, թեւերից կախ ընկած՝ ողջագործել էին նրանց, նզովել իրենց երկրների տանուտէրերին, որ թշնամու դէմ կռուի կանգնելու փոխարէն՝ հնազանդութիւն էին ցուցաբերել: Առանձին խմբերով, նորէն ըստ իրենց երկրի գիւղերի բնակութեան, առաջնորդել են իրենց աւագի վրայ բացուած վրաններ, որին վրանաքաղաք պիտի կոչէին: Ազգի վրէժը գիտութեան լոյսով լուծելու ոգով հրավառ երկու աստուածաշնորհ այրեր՝ Գրիգոր ու Կարապետ, այդ վրաններից բերել էին Կիպրոսի իրենց լուսոյ տաճար, իրենց սանորդիները ամառային հանգիստը անցկացնելու հայոց Մակարայ վանքի բլուրին: Մուսալեռցի սաներս հպարտութեամբ քնում էինք նրանց հովանիի տակ, շոյում նրանց մուտքերի քղանցքները, մեր նախնինե-

րի անվեհեր ոգին եւ նրանց քաջութեան շունչը սաների սրտերին:

Դեռեւս երկու օր առաջ իրենց կանաչ հիւղակներում էին եղել, իրենց լեռների կանաչ ովկիանից յառնած գեփիւռն էր համբուրել նրանց, իրենց զէնքերի կարմիր կրակն էր լոյս փռել դէմքերին: Տաք էր եղել այդտեղ, տաք էր աւագը, ինչո՞ւ էին իրենց պոկել կանաչ լեռներից: Իրենց կամքով չէր, պիտի հանդուրժէին: Ծառեր չկային այստեղ, հապա այս մարդիկ ի՞նչ էին պաշտել: Արեւի քուրայի կարմիրում իրենց կարմիր լեռն էին փնտռել, գնային՝ այրուէին այնտեղ, ո՛չ, դեռ գալիք մարտերի վրէժխնդրութեամբ պիտի պոռթկային:

Վրանների ճամբարը անուանել էին վրանաքաղաք, իր կազմակերպչական կառույցներով՝ դպրոց Սիսվան, երեւի իրենց նախնիների Սիս ու վան մայրաքաղաքների անուններով, վրան-եկեղեցիներ, բուժարան, քաղաքապետարան, իրենց գիւղերի անուններով թաղեր: Հայկական կարմիր խաչը, Հայկական բարեգործական ընդհանուր միութիւնը, Եգիպտոսի հայերը փութացել էին օգնութեան:

Եգիպտոսի անգլիական ու ֆրանսական միութիւնների պատասխանատուներ, իմանալով այդ լեռնականների սխրանքի մասին, վրանաքաղաք էին այցելել եւ նրանց մարտի յորդորող ու Պաշտպանական խորհուրդը ղեկավարող աւետարանչական պատուելի Տիգրան Անդրէասեանի հետ հարցազրոյց վարել, որի հոգում վառուած էր եղել իր նախնիների պատերազմի աստուծոյ ծնունդի եղէգան կարմիր բոցը: Հարցազրոյցը անգլերէնով հրատարակուել էր Լոնտոնի հայկական «Արարատ» լրագրում, որը, խիստ հաւանաբար, մինչեւ հիմա հրատարակուող Լիբանանի Հնչակեան կազմակերպութեան «Արարատ» լրագրի նախաշաւիղն էր եղել:

Այսպէս, Եոզուելուզ գիւղից Տիգրան Անդրէասեան, միսիոնարները եւս մի հալու հոգուց պոկել էին իր նախնիների առաքելական եկեղեցին, պատուելի օծել եւ գործուղել Ձէյթուն՝ որպէս տեղի բողոքական համայնքի հովիւի: Ձէյթունը իր քառասունմէկ յաղթական կռիւներից յետոյ, 1915 թուականին չէր պատրաստուել դիմակայելու թշնամուն, պարտուել էր: Տիգրանը, իր կնոջ հետ, ականատես էր եղել տարագրութեան ճանապարհների հայերի սարսափահար տառապանքներին: Ծնորհիւ միսիոնարների միջնորդութեան՝ կարողացել էր ժամանել հայրենի Եոզուելուզ գիւղի հայրական տուն:

Տիգրանը մեծ հիացմունքով ու հոգեկան հրճուանքով է նկարագրել հայրենի գիւղի հմայքը, նրա ջանասէր մարդկանց, նրա լանջերին յառնած այգիները եւ, ըստ ճանապարհորդների պատմածի, այն եղել է շատ նման Իտալիոյ Նափոլի քաղաքի շրջակայքի գիւղերին:

Կրճատ շարադրում եմ նրա հարցազրոյցի ճշգրիտ բովանդակութիւնը, որը դեռ երկու օրեր առաջ տեղի ունեցած դէպքերի իսկական վկայութիւնն է: Չարմաւալի է, որ նա չի յիշատակել

մարտերի խիզախ մասնակիցների անուններ, Պաշտպանական խորհուրդի կազմը եւ ճակատամարտերի այլ մանրամասնութիւններ, թէ՛ հարցազրոյցը թարգմանողները անփոյթ կերպով այն չեն սղագրել:

Յուլիսի 13-ին Անտիոք քաղաքի թրքական իշխանութիւնները ազդարարագիր էին ուղարկել Մուսա Լեռան վեց գիւղերին՝ ութ օրուայ ընթացքում պատրաստ լինելու տեղահանութեան: Գիւղերի աւագանիի անդամները համատեղ քննարկել էին ստեղծուած իրավիճակը: Թէեւ թրքական ուժերին դիմակայելու չաջողութեան յոյսը նուազ էր թուացել իրենց, սակայն որոշել էին «Ոչ» ասել տարագրութեանը. ո՞ւր եւ ինչո՞ւ: Նկատի ունենալով, որ նախալեռներում գտնուող գիւղերի պաշտպանութիւնը անհնարին էր իրականացնել, վճռել էին ազատ ապրելու, իրենց կանանց արժանապատուութեան, մանկանց ու ծնողների կեանքի փրկութեան համար բարձրանալ իրենց լեռներ, ապաւինել նրա բարձունքներին, որի իւրաքանչիւր արահետ ծանօթ էր իրենց: Սակայն Պիթիաս գիւղի աւետարանչական հովիւ Յարութիւն Նուխուտեանը, որի հոգուց պոկել էին իր նախնիների ռազմի ոգին, անհնար էր համարել դիմադրութիւնը եւ վաթսուս ընտանիքներ իր գիւղից եւ նշանակալի թուով ընտանիքները Հաճի Հապապլի գիւղից տարագրութեան էր տարել, որոնցից շատերը իրենց մասն էին գտել արաբական անապատներում:

Ազդարարութեան աւարտի ութերորդ օրուայ վերջին՝ Յուլիսի քսանին, արդէն լեռան բարձունքին էին եղել: Իրիկնադէմից սկսած ամբողջ գիշեր տեղատարափ անձրեւ էր տեղացել, թրջուել էին, սակայն իրենց արի հոգիները տաք էին, կռուի էին գնալու: Առաւօտեան արեւն էր ժպտացել նրանց, աշխատանքի ընդունակ բոլոր լեռնականները սկսել են խրամատներ փորել, ռազմական նշանակութեան դիրքեր կառուցել, լեռան գառիվայր բարձունքներին ժայռեր կուտակել, ստեղծել հզօր պատնէշներ, որտեղ հրաձիգների խմբեր էին տեղաբաշխել, պատրաստ՝ դիմակայելու թշնամու յարձակումներին:

Նոյն օրը, փրկութեան պատերազմը դիմադրաւելու համար, լեռ բարձրացած ժողովուրդի ընդհանուր ժողով են գումարել: Ժողովականների իսկ առաջարկութեամբ, քուէաթերթիկներով գաղտնի քուէարկութիւն էին կատարել՝ Պաշտպանական խորհուրդ ընտրելու համար, որը հետագային պիտի իրականացնէր գերագոյն իշխանութիւն: Հայ, քեզ չկարողացան հանդուրժել արեւմտեան քաղաքակրթութեան փարած լինելու համար, իսկ մօտակալ մահմետական գիւղերի բնակիչները քուէաթերթիկներով գաղտնի ընտրութիւն կատարելու երազանքն անգամ ունեցե՞լ էին արդեօք: Խորհուրդի կազմի մասին ոչ մէկ տեղեկութիւն է յիշատակուել, որը անմիջապէս ձեռնամուխ է եղել պաշտպանական միջոցառումներ իրականացնելու աշխատանքներին:

Յուլիսի 21-ին երկու հարիւր գիւնուորներով թրքական առաջա-

պահ մի պահակախումբ յարձակում էր սկսել լեռնականների դիրքերի վրայ: Հրամանատարը՝ Սուէտիոյ «Միւտիւր» (կառավարիչ) ալպանացի ծագումով Խալիտը խոստացել էր, որ մէկ օրուայ ընթացքում լեռը մաքրելու էր ապստամբներից: Թուրքերը, յամառ դիմադրութեան հանդիպելով ու մարդկային կորուստներ կրելով, ետ էին քաշուել իրենց գիւնուորական կայան: Յաջորդ օրերին թրքական կանոնաւոր զօրքի ստորաբաժանումներ ծաւալուն յարձակումի էին ձեռնարկել: Թշնամին իր հետ բերած հրանօթով հարուածել էր ապստամբների ճամբարը: Մի յանդուգն ռազմիկ՝ Պետրոս Գալուստեան, թիփերի ճիւղերով քողարկուած, մօտեցել էր հրանօթին, տարբեր դիրքերից հրացանի հինգ կրակոցներով սպաննել չորս թնդանօթաձիգներին: Հրամանատարը շտապել էր հեռացնել թնդանօթը:

Համախումբ յարձակման համար թուրքերը զօրահրաման էին ուղարկել շրջակայ իսլամական գիւղերին՝ ժողովուրդին սրբազան պատերազմի կոչելու: Անտիոքի գիւնացից հրացաններ ու գինամթերք էին յանձնել նրանց: Արիւնահեղութեան ծարաւի մուսուլմանների չորս հազարանոց ամբոխը դարձել էին նշանակալի թշնամի: Սակայն նրա գլխաւոր ուժը երեք հազարանոց զօրամասն էր եղել:

Լեռնականների հետախոյզները տեղեկացրել են ռազմական, որ թշնամին բարձունքների յարակից կիրճերում էր յայտնուել, սկսել առանձին լեռնագագաթների վրայ գրոհել, որտեղ տեղաբաշխուած էին միայն փոքրիկ խմբեր: Թշնամու առաջախաղացումները կեղծ յարձակում էին հանդիսացել: Այնուհետեւ մէկ կիրճի միջով գանգուածային յարձակում են ձեռնարկել եւ տիրել ճամբարի դիմացի բարձունքների տարածքին: Խիտ անտառների ու մացառուտների միջով թշնամու վաշտեր կարողացել են առաջ շարժուել եւ հասնել ճամբարից հինգ հարիւր մեթր հեռավորութեան սահմանագծին, որի մէջտեղը խորը ու խոնաւ կիրճ էր եղել: Թշնամին որոշել էր ճամբարել այդտեղ, քան թէ մթութեան մէջ շարունակել յարձակումը:

Պաշտպանական խորհուրդը շտապ նիստ է գումարել: Մութ տազնապ էր իշել ճամբարի վրայ, իրենց զէնքերի լոյսով պիտի վառուէին այդ գիշեր: Չորս հազարից աւելի արմէններ էին կանաչ հիւղակներում, առաւօտեան արեգակի լոյսով փրկութեան ծիածան պիտի կապէին իրենց հոգիներում, յաղթանակի շեփորների ու թմբուկի կանչերով պիտի ողջունէին լեռն իրենց: Որոշել էին կէս գիշերին թրքական զօրքի շուրջը սողոսկելով՝ շրջապատման գործողութիւն իրականացնել, միաժամանակ յանկարծակի հրաձգութեամբ գրոհել թշնամու վրայ, իրենց զէնքերի կրակով մարել նրանց հոգիների լոյսը եւ մարտի ընթացքի բերումով, ձեռնամարտի բռնուել նրա հետ: Որոտացել էին զէնքեր բազում, կարծես երկինքն էր պատուել ու գեհնի կրակն էր թափուում թշնամու վրայ: Քաջերի շառաչուն

ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆ

Մտահոգությունը շատ սովորական հարց մըն է եւ մարդիկ երբեմն կը մտահոգուին, պատահին երբ առաջին հանդիպումը կ'ունենայ հակառակ սեռի պատկանող անձի մը հետ, չափահասը երբ փողովուրդին հետ տեսակցութիւն կ'ունենայ, բժշկութիւն ուսանողը երբ առաջին առանձին վիրաբուժութիւնը կատարէ, աշակերտը երբ քննութեան հարցարանը ստանայ: Այս բոլորը մտահոգութեան բնական աղբիւրներն են եւ այս պարագաներուն այդ նոյնիսկ օգտակար կը համարուի, որովհետեւ այդ մեզի կը մղէ ինքիւններու պատրաստելու եւ անոնց հետ վերաբերելու: Այն անձը, որ մտահոգութիւն չի զգար, ձախողութեան վտանգին կ'ենթարկուի:

Երբ մտահոգութիւնը զօրաւոր ըլլայ եւ շարունակէ անձին հետ մնալ ամիսներով ու տարիներով, տիրապետելով անոր մտածումներուն վրայ, այս պարագային այդ կը կոչուի հիւանդագին մտահոգութիւն (pathological anxiety), երբ անձին վրայ կ'իշխեն մտածումներ ու երեւակայութիւններ, որոնց պատճառով ան կը կարծէ, թէ վտանգ մը կը սպառնայ իրեն: Այս մէկը մտահոգութեան հիւանդութիւնն է: Այս տեսակի մտահոգութեան որպէս արդիւնք, անհատը ընդհանուր եւ ծածուկ վախ կը զգայ սպառնալէն: Այս զգացումը ընդհանրապէս կ'ազդէ անոր մտածելակերպին ու կեդրոնացման վրայ, հետեւաբար, զինք ջղախին եւ լարուած դարձնելով:

Այս տեսակի մտահոգութիւնը ներքին է, առանց այդ մտափախութեանց յստակ պատճառ ըլլալու: Այս վիճակը առանձնապատուկ պատճառ չունի, սակայն կենսաբանական, ժառանգական, միջնորոտային ու ընկերային գործոններ կրնան ազդեցութիւն ունենալ: Կարգ մը մարդիկ, իրենց ժառանգական-կենսաբանական կազմուածքին պատճառով հակամէտ կ'ըլլան (ուրիշներէն աւելի) այս հիւանդութեամբ տառապելու:

Բացառապէս իրականութիւն մըն է, թէ միջնորոտային ու ընկերային գործոնները գլխաւոր դեր կը խաղան մտահոգութեան ու անապահովութեան զգացումը աւելցնելու: Մտաքին կողմէ ցուցաբերուած աւելորդ հովանաւորութիւնը պատճառ կը դառնայ պատիկին մօտ մտահոգ անհատականութիւն մը յառաջացնելու:

Այս պարագան ունեցողներուն բուժումը կարելի է ամէնէն առաջ այդ անձին մտածելակերպը փոխելով, որովհետեւ այդ անձը անկասկած կը տառապի մտածելաձեւէ մը, որ զինք հեռու կը պահէ իրականութենէն եւ զինք կը մղէ ընկղմելու արդարացում չունեցող տխրութեան մէջ: Հետեւաբար, առաջին քայլը պէտք է ըլլայ որ այս անձը պարզութեամբ նայի ու մօտենայ հարցերուն, եւ ոչ թէ կարգ մը վնասներու հաւանականութիւն ունեցող հարցերուն նայի որպէս իսկական վտանգաւոր դերք:

Այդ անձը պէտք է նաեւ չմտահոգուի հեռու սպառնալով, ինչպէս նաեւ ան պէտք չէ ներկայ ժամանակը թունաւորել հեռու եւ տխրեցուցիչ մտածումներով ու զաղափարներով: Հետեւաբար, հարկ է մեր կեանքը լեցնել հետաքրքրական գործունէութիւններով:

Երբ անձ մը չ'աշխատիր, իր ուղեղը կը թեքի իր մտահոգութիւններուն ու մտափախութիւններուն մասին մտածելու: Թերեւս այս կէտին ամէնէն յարմար օրինակ

կը կը հանդիսանայ Ուինսթըն Չըրչըլին խօսքը: Չըրչըլ, որ օրական 18 ժամեր կ'աշխատէր պատերազմին ընթացքին, երբ իրեն հարցում ուղղած են, թէ արդեօք ինք մտահոգ է, ան պատասխանած է հետեւեալ ձեւով. «Ես շատ զբաղած եմ եւ մտահոգութեամբ ժամանակ չունիմ»:

Մտահոգ անձը երանի չիշէ, թէ այդ մտահոգութեամբ հարցերը որոշ տոկոս համեմատութեամբ կրնան չպատահիլ եւ երանի ան ինքզինքին հարց տայ, թէ ի՞նչ են իր մտահոգութեան իսկական ու համոզիչ պատճառները: Արդարեւ, ան պէտք է նայի իր առջեւ գտնուող եւ յստակ եղող բաներուն, եւ ոչ թէ նայի միջոցներուն ու անյայտութեան մէջ գտնուող բաներուն: Մտահոգ եղող անձը պէտք է գիտակցի այն իրականութեան, թէ երբեմն մենք բոլորս ենթակայ կ'ըլլանք նեղացուցիչ պարագաներու, երբ անկարող կ'ըլլանք զանոնք փոփոխութեան ենթարկելու եւ ստիպուած կ'ըլլանք զանոնք ընդունելու: Սակայն այս չի նշանակել, թէ պէտք է յանձնուիլ, այլ պէտք է յարատեւ աշխատանք տանիլ այդ պարագաները դիմակալելու եւ փոխելու, կամ ընդունիլ զանոնք որպէս իրականութիւն, եւ այս մէկը աշխարհին վերջը ըլլալ չի նշանակել:

Ամէնէն յարմար եւ դիւրին բուժումը կը կայանայ ինքզինք այս մտահոգութեան հարցով չկորսնցնելուն մէջ: Պատահած հարցերով մտահոգուիլը անօգուտ է. սակայն այս չի նշանակել, թէ բոլոր հարցերը իրար վրայ պիտի հաւաքուին, որովհետեւ հարկ է, որ վաղը նոր ծագելիք արեւը իր հետ բերէ նորարար յոյսեր:

Բոլորս ալ մտահոգութենէ կը տառապինք, սակայն հիւանդագին մտահոգութեան գոհ եղողները ուրիշներէն աւելի կը տառապին: Եթէ բնական մտահոգութիւնը որոշ չափով օգտակար է, հիւանդագին յարատեւ մտահոգութիւնը կրնայ տապալել ենթակային կեանքի վայրկեանները եւ անոր առիթ չտալ այլ ամրոց նման ապրելու:

«Կեանքը յարատեւ ժպիտ ու արցունք է: Արտասուքը յաճախ կը փորձէ թափանցել սրտիդ խորքը մարելու կեանքիդ ուրախ շողերը: Բայց չփակեա սիրտդ ու մոռնաս կամքդ: Յիշէ՛, չիշէ, թէ ամէն մայրամուտէ ետք... վերստին կը ծնի վաղուան արեւը»:

7 ԿԵՏԵՐ ԵՐՁԱՆԿՈՒԹԵԱՆ Կ'ԱՌԱՋՆՈՐԴԵՆ

Երբեմն մենք մեզի հարց կու տանք, թէ արդեօք իսկապէ՞ս ուրախ ենք: Արդեօք գիտե՞նք ինչ ըսել է ուրախ ըլլալ եւ թէ ի՞նչ պէտք է երջանկութիւն ձեռք բերելու համար: Այս հարցումները կարելի են երջանկութիւն փնտռող ունէ անձի համար: Եթէ կ'ուզես ուրախ ըլլալ, պէտք է հասկնաս, որ կրնաս ուրախ ըլլալ եւ պէտք է որ ըլլաս: Բազմաթիւ անձեր կը սխալին հաւատալով, որ իրենք արժանի չեն երջանիկ ըլլալու եւ անոնք կ'ընդունին իրենց տխուր վիճակը որպէս իրենց ճակատագիրը: Իրականութիւնը այն է, որ երջանկութիւնը, կեանքի մէջ այլ հարցերու շարքին, պէտք է սնուցուի: Արդարեւ, հետեւեալ տողերուն մէջ պիտի գտնենք մի քանի կէտեր, որոնց հետեւելով կարելի է հասնիլ երջանկութեան:

1) Հասկցիր, թէ ի՞նչը քեզի ուրախ կը պահէ: Մեզմէ իւրաքանչեւը իրեն յատուկ պահանջներ ունի երջանիկ զգալու. այն ինչը, որ անձի մը կ'ուրախացնէ, կրնայ երկրորդին ուրախութիւն չպատճառել: Անձնապէս գուարճացիր եւ մի մտահոգուիր, թէ քու ցանկութիւններդ կը համեմատուին ընկերներու ցանկութիւններուն հետ թէ ոչ:

2) Ծրագիր դիր յաջողցնելու այն նպատակները, որոնք կը հաւատաս թէ պիտի երջանկացնեն քեզի: Տրամադրութիւնդ պիտի բարելաւուի, երբ հասնիս այդ նպատակին, որովհետեւ դուն քու անձիդ հանդէպ շատ աւելի լաւ պիտի զգաս, հետապնդելով քեզի համար արժէքաւոր համարուող նպատակ մը:

3) Ինքզինքդ ուրախ մարդոցմով շրջապահու: Դիւրին է բացասական կերպով մտածելու սկսիլ, երբ շրջապատուած ըլլաս այդպէս մտածող մարդոցմով: Մինչ երբ շուրջդ գտնուին ուրախ մարդիկ, անոնց զգացական վիճակը վարակիչ պիտի ըլլայ:

4) Երբ հարց մը սխալ ընթանայ, փորձէ լուծումի մը մասին

մտածել, փոխանակ ափսոսանքի ալիքներուն մէջ թաւալելու: Իսկապէս երջանիկ եղող անձերը թոյլ չեն տար, որ այսպիսի հարցեր ազդեն իրենց տրամադրութեան վրայ, որովհետեւ անոնք գիտեն, որ պատիկ մտածումով մը, անոնք կրնան պայմանները իրենց նախասիրած վիճակին վերադարձնել:

5) Շատ կարեւոր է, որ իւրաքանչիւր օրուան ընթացքին ժամանակ տրամադրել մեր անձին նկատմամբ լաւ բան մը կատարելու, ըլլայ այդ ճաշ մը ուտել, երկար ու հանգստաւէտ լողանք մը առնել կամ տեսքիդ բարելաւման համար քանի մը յաւելեալ վայրկեաններ տրամադրել, որոնք անգիտակցաբար աւելի լաւ տրամադրութիւն կը պարզեցնեն անհատին:

6) Առողջութիւնդ պահելու ուրիշ ձեւ մըն է երջանկութիւն ձեռք բերելու: Բնականէն աւելի զէր ըլլալը կամ աննորարար ուտելիքներ չուտելը կրնան բացասական ազդեցութիւն ունենալ տրամադրութեանդ վրայ: Ասոր կողքին հարկ է նշել մարզանքի կարեւորութիւնը, որովհետեւ մարզանք կատարելով կնտրոֆին հորմոնը կ'արտադրուի, որ իր կարգին երջանկութեան զգացում կը յառաջացնէ:

7) Ի վերջոյ, շատ կարեւոր է հասկնալ, որ արժանի ես երջանիկ ըլլալու: Անոնք, որոնք կը հաւատան, թէ արժանի չեն երջանկութեան, անգիտակցաբար կը պայքարին երջանկութիւն ձեռք բերելու դէմ: Եթէ անհրաժեշտ ըլլայ, ամէն օր ինքզինքիդ ըսէ, որ արժանի ես ուրախանալու եւ չիշեցուր ինքզինքիդ ի՞նչ քայլեր պէտք է առնես այդ նպատակին հասնելու համար:

Երջանկութիւն բառը դժուար է սահմանել, բայց մարդոց մեծամասնութիւնը գիտէ եթէ ինք ուրախ է թէ ոչ: Մեծ թիւով մարդիկ կը հաւատան, որ երջանկութիւնը բախտի ձեւ մըն է, կարգ մը մարդիկ ճակատագրուած են ուրախ ըլլալու, մինչ ուրիշներուն ճակատագիրն է տխուր ըլլալ:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Եթէ ձեր տրամադրութեան տակ ունիք հայերէն գիրքեր, եւ կը ցանկաք զանոնք նուիրել Կայծ Երիտասարդական Միութեան գրադարանին՝
հաճեցէք կապ պահել մեզի հետ:
G.Y.O.
1060 N. ALLEN AVE. PASADENA, CA 91104

ՎԵՐԱՆՈՐՈՂՈՒԿ	ST. GREGORY ARMENIAN CHURCH Geragos BANQUET HALL OF PASADENA	NEWLY REMODELED
	Now ready to host your	
	<ul style="list-style-type: none"> • Wedding • Baptism • Anniversaries • All other happy & sad events. 	<ul style="list-style-type: none"> • Բարսանիք • Մկրտութիւն • Տարեդարձ • և ամէն ուրախ ու տխուր առիթներ:
ՎԱՏԷ 562-715-8730 ՎԱԿԷ		
Լաւագոյն և յարմարագոյն գիներով ձեզ կ'սպասարկենք		

ՄՈԼԻ՞ ԵՍ ԲՋԻՋԱՅԻՆ ՀԵՌԱԶԱՅՆԻԴ

Մենք այսօր կ'ապրինք արհեստագիտութեան եւ գիտական յայտնագործութիւններու դարուն մէջ, որոնք յեղափոխութիւն յառաջացուցած են մեր ապրելակերպին մէջ: Քայլ պահելու համար այս արագ յառաջընթացին եւ օրէ օր վերանորոգւող արհեստագիտութեանց, մենք պէտք է սպառենք անոր արտադրութիւնները, ինչպէս բջիջային հեռաձայնը եւ այլ ելեկտրոնային գործիքները, որոնք դիւրացուցած են մեր կեանքը:

Թերեւս բջիջային հեռաձայնը ամէնէն ժողովրդական եւ տարածուած գործիքն է այժմու շրջանին, անոր ունեցած օգուտներուն, փոքր չափին եւ միշտ փոփոխութեան ենթակա ձեւին համար: Բջիջային հեռաձայնը լայն տարածում եւ ընդունելութիւն գտաւ շրջանակի տարբեր խաւերու եւ զանազան տարիքներու պատկանող անհատներու մօտ:

Բջիջային հեռաձայնը դարձած է պատանիներուն եւ կիներուն ընկերակիցը, կեանքի անբաժանելի մասնիկը: Հետեւաբար, այս անձերուն համար այդ այսօր վերածուած է մոլորցի. եթէ պատահի, որ անոնք իրենց բջիջային հեռաձայնը տունը մոռնան, անոնք իրենք զիրենք կորսուած կը զգան: Արդեօք դուն ալ քմահաճ կ'ըլլա՞ս առանց բջիջային հեռաձայնիդ, դուն ալ մոլի՞ ես անոր:

1) Բարեկամներուդ հետ ընթրիքի կը գտնուիս եւ բջիջային հեռաձայնդ կը հնչէ:

Ա) Չես պատասխաներ եւ ապա նամակի ձեւով կ'արձանագրուի: (0)

Բ) Կը հեռանաս եւ կը պատասխանես: (1)

Գ) Երկրորդ անգամ չհնչած արդէն կը պատասխանես (3)

2) Ընտանիքիդ խօսք տուած ես հետերնին շուկայ երթալ, սակայն ուշացած ես եւ տունէն քանի մը փողոց անդին: Ի՞նչ կ'ընես.

Ա) Ինքնաշարժը արագ կը բռնէ որ աւելի շուշանաս: (1)

Բ) Կը նայիս եթէ sms գրած են քեզի՝ ծրագիրը յետաձգելու: (2)

Գ) Կը հեռաձայնես եւ կ'ըսես թէ քիչ մը պիտի ուշանաս: (3)

3) Նոր ծանօթացած անձի մը կը խոստանաս sms-ով պատասխանել որոշ հարցի մը շուրջ, բայց ան կ'ըսէ, թէ բջիջային հեռաձայն չունի: Ի՞նչ կ'ըլլայ վերաբերմունքդ.

Ա) Կը համաձայնիս հանդիպել եւ ուղղակի խօսիլ: (1)

Բ) Կը մոռնաս անոր հարցը, քանի որ չես փափաքիր այսպէս ձախող անձի մը հետ գործ ունենալ: (3)

Գ) Կ'առաջարկես անոր տան թիւին հեռաձայնել եթէ այդ մէկը հնարաւոր է: (20)

4) Ընտանիքիդ հետ շաբաթավերջը պիտի անցընես վայրի մը մէջ: Հոն հասնելէդ ետք կը նկատես, թէ բջիջային հեռաձայնդ տունը մոռցած ես: Այս ի՞նչ կը նշանակէ քեզի համար.

Ա) Հոգ չէ, գոնէ քիչ մը հանգիստ կ'ընես: (1)

Բ) Կը նայիս եթէ կրնաս ազգականներէդ մէկուն բջիջային հեռաձայնը փոխ անունել: (2)

Գ) Կը ջղայնանաս եւ անպայման կը փափաքիս վերադառնալ՝ զայն առնելու: (3)

5) Որքա՞ն ժամանակ ետք բջիջային հեռաձայնիդ եղանակը կը փոխես.

Ա) Ամէն օր: (3)

Բ) Նուազագոյնը շաբաթը մէկ անգամ: (2)

Գ) Թերեւս ամիսը մէկ անգամ կամ աւելի ուշ: (1)

6) Ղրկած sms-ներուդ օրական միջինը որքա՞ն է.

Ա) Երբեմն բնաւ չեմ ղրկեր: (0)

Բ) Քիչ: (1)

Գ) Դժուար է զանոնք հաշուել: (3)

7) Առաւօտեան երբ առաջին անգամ բջիջային հեռաձայնը ձեռքդ առնես, ի՞նչ կ'ընես.

Ա) Կը նայիս եթէ sms եկած է: (1)

Բ) Դուն sms կը գրես: (2)

Գ) Ոչ մէկ բան: (3)

Բջիջային հեռաձայնիդ ունեցած յատկութիւններէն քանի՞ն աշխատցնել գիտես.

Ա) Անոր յատկութիւնները այդքան բարդ են, որ տակաւին չես ամբողջացուցած ցուցմունքներու գրքոյկը կարդալը: (1)

Բ) Բոլորին աշխատցնելու կերպը գիտես: (3)

Գ) Միայն գիտես հեռաձայն ընել եւ ստանալ: (2)

9) Մանաւանդ ինչի՞ կը գործածես բջիջային հեռաձայնդ.

Ա) Հեռաձայններ կատարելու կամ sms ղրկելու: (3)

Բ) Անոր հետ ժամանակ անցընելու: (2)

Գ) Պճնամոլութեան համար: (1)

ԱՐԴԻԻՆՔՆԵՐԸ

*Եթէ հաւաքած ես 5-էն 12-ի միջեւ կէտեր.- Յտակ է, թէ դուն մոլի չես բջիջային հեռաձայնիդ: Ունիս այդ գործիքէն, որովհետեւ գործնական է: Առանց պատճառի եւ անտեղի գործածելու փոխարէն, դուն զայն կը գործածես անհրաժեշտութեան եւ անակնկալ պարագաներու: Բջիջային հեռաձայնին հանդէպ կեցուածքդ առողջ եւ տրամաբանական է:

*Եթէ հաւաքած ես 13-էն 19-ի միջեւ կէտեր.- Բջիջային հեռաձայնիդ կը նայիս որպէս գուարճութեան միջոց մը՝ բարեկամներու հետ կապի մէջ մնալու համար: Թէեւ կը ներդանաս եթէ ստիպուիս անկէ բաժնուիլ, սակայն այդ պարագան աղէտ մը չես նկատեր: Այնքան ատեն որ այս կեցուածքը

կը պահես բջիջային հեռաձայնին նկատմամբ, ուրեմն վտանգ չկայ որ դուն անոր մոլի դառնաս:

*Եթէ հաւաքած ես 20-էն 27-ի միջեւ կէտեր.- Դուն իսկապէս մոլի ես բջիջային հեռաձայնին: Փորձէ այս կեցուածքէն ձերբազատիլ, այլապէս վստահաբար նիւթական շատ վնասներ պիտի կրես: Ուշադիր եղիր, որ բարեկամներուդ ներկայութիւնը չանտեսես բջիջային հեռաձայնով ուրիշ մը հետ խօսելու նպատակով: Մոլութիւնդ կրնայ քեզի անհաճոյ պարագաներու առաջնորդել:

"Քաջ Նապար" հանդէսը եւ հեռուստաժամը

Ներկայացնում է

12-րդ ամեակի ԹԵԼԵԹՈՆ

Ռ ՆՊԱՍՏ ՍՈՒՐԸ ԾՆՈՒՆԴՐ ԲՈՄՆԱԴՐԱՄԻ, ԲԱՅԱՍՏԱՆԻ ԾՆՈՂԱԶՈՒՐԿ ԵՒ ԲԱՇՄԱՆՊԱՄ ԵՐԵՒԱՆՆԵՐԻ ԵՒ ՆՐԱՆՅ ՄԱՆԿԱՏՆԵՐԻ ԿԵՐԱՆՈՐՈՎՈՒԹԵԱՆ ԲԱՄԱՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Միջին Հայրենակիցներ, Կիրակի, Հոկտեմբեր 9-ին, Հայաստանի ծնողագործի Հաշմանդամ երեխաների ֆոնտի կողմից կազմակերպուած Թելեթոնի ընթացքում, Հեռախօսային կապի խանգարման պատճառով 3,5 (երեքուկէս) ժամանակ կորուստ ունեցաւ, Հեռախօսարար և նախարարների զգալի կորուստ: Ուստի, Ֆոնտի գործադիր մարմնի որոշմամբ, և ղեկավար խիստ մտահոգուած մեր Հայաստանի ու Հայրենասէր Հայրենակիցներին բաւարարութիւն տալու համար, այս Կիրակի, Հոկտ. 16-ին, երեկոցեան ժամը 8.30-ից մինչև 12.30, AMGA-ի 380 կայանից 4-ժամանակ Teletthon տեղի կ'ունենայ:

Ներկայ են լինելու բացառիկ և մեր կողմից սիրուած հիւրեր:

Մեր Հայրենի անմեղունակ, զրկուած և զարկուած երեխաների օգնութեան ձայնին պատասխանելու փրջին պատեհ առիթն է որ մեզ կ'ընծայուի: Թնդրում ենք, սատար հանգիսացէք մեզ, մեր այս սուրբ և նախնական գործում:

ՅՈՎՀ. ԲԱԼԱՅԵԱՆ
Հայաստանի ծնողագործի և Հաշմանդամ երեխաների ֆոնտի նախագահ և գործադիր մարմին

HELP OUR CHILDREN TO BUILD THEIR FUTURE
www.forourkids99.com • e-mail:forourkids99@gmail.com

AMGA
CHANNEL 380
Glendale, CA
From 5:00 pm
11:00 pm

Everyday we build the dreams and future of our children with your generous donations. In their prayers they remember you and give their blessings upon you.

Ձեր օգնութեամբ մեք ամէն օր կառուցում ենք, հանգստութիւն և ուրախութիւն պարգևում հայրենի կարօտնակ երեխաներին: Նրանք իրենց ազօրեանում միշտ յիշում և օրհնում են մեզ...

Spitak #1 School 2009

Spitak #1 School 2010

Spitak #1 School 2011

ԼՈՍ ԱՆՃԵԼԵՍԻ ԻՐԱՆԱԿԱՅ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԴԱՐ ԵՊԱՐՏՈՒԹԵԱՍԲ ՏՕՆԱԽԱՐԵՑ ԻՐ 55 ՏԱՐԻԱՅ ԵՐԱԶԻՆ ՆՈՒԻՐԱԳՈՐԾՈՒՄԸ

Շարունակում է 1-ին

Երեխայ-մը եւ Կրթական Հիմնադրամ: Շարքը երկար է եթէ փորձենք յիշատակել բոլորը, որոնց մէջ յատուկ տեղ կը գրաւեն համաճում միութեան խնամքին յանձնուած աւելի քան 600 կարիքաւոր երեխաները, քաղաքապետ Երեւանի մէջ: Այսօր Երեւանի քաղաքապետարանի մէջ

Հիմա, որ Լոս Անճելէսի Իրանահայ Միութիւնը, որ Շարք 8 շուրջ տեւեմբեր 2011-ին մի անգամ ընդմիջ տեղափոխուեցաւ իր ընդարձակ, պատկառելի եւ գեղակոտոյց բազմամաս մշակութային կենտրոնը, տարակոյս չկայ՝ նոր քափ, կշիռ եւ որակ պիտի տայ իր ազգային, հայրենասիրական, մշակութային եւ բարեսիրական համընդհանուր առաքելութեան, ի փառս հայապահպանման մեր նուիրական պայքարին եւ հայ մշակոյթի տարածման:

Հայ ժողովուրդի գոյութեան պահպանման ամենավստահելի, անվիճելի եւ ուժեղագոյն երաշխիքներէն կը հանդիսանայ անոր ազգային մշակոյթը: Ան է որ կ'իմաստաւորէ հայ մարդու ազգային ինքնութիւնը: Ան է որ կ'երաշխաւորէ օտարամուտ ցկարագրի այլասերող գիծերու, կորստաբեր բարբերու հեռացումը, մաքրագոր-

ծումը անոր մէջէն: Ան է, որ հայ մարդու միտքն ու հոգին կ'ազատագրէ օտարաբոյր, ստրկացնող հմայիչ կապանքներէ: Ան է որ կը յղկէ, կ'ազնուացնէ, կը ներշնչէ, կը խրախուսէ եւ կը հարստացնէ գանձնէ: Ան է, որ կը զինէ միտքն ու հոգին, իր տարբերակը չունեցող միանշաշակ ներուժով մը, որուն սրբազան բաղադրամասերը կը հանդիսանան մեքոպաշունչ հայտնութիւնը, երաժշտութիւնը, պատմութիւնն ու ազգային ասանդութիւններու պահպանումը:

Այս մտորումները ունեցայ երբ դուրս եկայ Լոս Անճելէսի Իրանահայ Միութեան կազմակերպած հոգեպարար, այլ՝ երախտաշատ ձեռնարկէն, ուր բարձրաձայն յանձնառութիւն կը վերցուէր լուսաւոր նոր հորիզոններ բանալու, տասնամակներ իր ծաւալած հայատրոփ, այլապէս ազգանուէր գուպարի առջեւ:

Ազգօգուտ ծրագրի մը հպարտացուցիչ կատարելագործութեան դէմ յանդիման՝ երախտապարտ հոգիով մեր շնորհաւորութիւնները կը յայտնենք Լոս Անճելէսի Իրանահայ Միութեան նորակառոյց շէնք կեդրոնի բացման կապակցութեամբ եւ կը մաղթենք բարի նոր երբ:

«ԱՆՍՈՒԱՅ ԵՐԳԵՐ»

Շարունակում է 7-ին

գիչ երիտասարդ թենոր Սուրէն Մկրտիչեանը: Ան իւրաքանչեւ մեկնաբանութեամբ կատարեց Արտեմի Այվազեանի «Ովսաննա»-ն, ինչպէս նաեւ կարգ մը նոսր թէնքեր: Սոյն յիշատակելի համերգն աւարտեցաւ Գ. Պետրոսեանի յորինած «Հայաստան» խմբերգով: Կ'իմանաք թէ «Անմուտաց Երգեր» համերգը պիտի կրկնուի

նաեւ յառաջիկայ Նոյեմբերի 6-ին, 2011 միեւնոյն վայրին մէջ: Կը շնորհակարտեմք Իրանահայ Միութիւնն ու անոր գրականութեան եւ Արուեստի բաժանմունքը, մասնաւորաբար երգչախումբն ու գեղարուեստական ղեկավար Միքայէլ Աւետիսեանը, մաղթելով կանաչ ճանապարհ, վերանորոգուած եռանդով շարունակելու իրենց ազգանուէր գործունէութիւնը: Գ.Մ.

ՇԱՌԼ ԱԶՆԱԿՈՒԻԻ ՑՆՑՈՂ ԶԱՐՑԱԶՐՈՅՑԸ.

Շարունակում է 6-ին

տազայ փորձերից: Շ. Ա. - Ոչ, Պէտք է ընդունել, որ շարքազոր այնպիսի պետութիւն է, ինչպիսին կայ: Անկախ, ինչպէս Ատրպէյճանը եւ Հայաստանը: Ես ուսուցիչս եմ: Nouvel d'Armenie - Դուք համաձայնեցնում էք Ձեր սման դիրքորոշումները հայկական իշխանութիւնների հետ:

Շ. Ա. - Երբ ես քննարկում եմ հայկական իշխանութիւնների հետ, ինչ միշտ ասում են, որ ես իրաւացի եմ: Բայց նրանք ոչինչ չեն ասում: Նոյնը՝ Ֆրանսայում: Հնարաւոր չէ խօսել իշխանութիւնների հետ: Ինչպիսին որ նրանք լինեն: Ես չեմ հաւատում, որ Ֆրանսան մեզ համար որեւէ բան կ'անի: Դա ոչնչի չի ծառայում: Թուրքիան շատ կարեւոր է Ֆրանսայի համար: Չենք կարող դա անտեսել: Ֆրանսայում միշտ իրենց ամենաուժեղն են ձեռացնում, բայց ընտրութեան պահին տարբեր է: Ֆրանսան ոչինչ չի անի հայերի համար: Ահա սպասման 90 տարիները: Գրքեր են գրուել, տարբեր տեսակի մարդիկ են արտայայտուել՝ ի պաշտպանութիւն հայկական հարցի, եւ դրանից ոչինչ դուրս չի եկել:

Եւ դուք այսօր հրաշք էք սպասում, այն պարագայում, երբ բացառիկ խաղաղութիւններ կան, որոնք մարտնչում են դրա դէմ: Կարելի է ուսուցիչս լինել, բայց պէտք է չափազանց երազկոտ լինել: Ես չեմ երազում: Իմ կեանքն ապացուցում է, որ ես չեմ երազել: Ես աշխատել եմ: Ես քաղաքական գործիչ չեմ: Ես ոչ խելամուտ թիւն ունեմ, ոչ կուլտուրա՝ ասելու համար այն, ինչ հաստատում եմ: Բայց ես դա անկեղծ եմ ասում, որովհետեւ այդ եմ մտածում: Nouvel d'Armenie - Դուք միշտ հետաքրքրու՞մ էք քաղաքականութեամբ:

Շ. Ա. - Ես հետաքրքրուում եմ քաղաքական այրերով եւ քաղաքական կին գործիչներով՝ սպասումով տեսնելու, թէ ինչ են նրանք անելու: Խոստումներ, խոստումներ: Երէկ ես հիւրընկալում էի իմ ընկեր Բեսանսենոյին: Ես յարգում եմ նրան: Ես սիրում եմ նրան: Նա անկեղծ է: Նա գիշերներն է աշխատում իր թղթապանակների վրայ: Այլոց մասին ես ոչինչ չգիտեմ: Նրանց ելույթներն ուրիշներն են գրում:

Nouvel d'Armenie - Դուք անելի շուտ գո՞հ էք այս վերադարձից: Շ. Ա. - Ես ուրախ եմ: Ես շատերի ամբարտաւանութիւնը կտրեցի: Նրանք, ովքեր վատ էին գրում, ժամանակ առ ժամանակ նորից փոքրիկ «բայց»-եր են դնում, բայց աւելի պակաս ընդգծուած: Նրանք ինչ երբէք չեն ների վերադառնալու համար: Մահը ինչ կը ներէ: Բայց ես պատրաստ չեմ մեռնել: Լաւ լսէք ինչ, Արա: Ես ուզում եմ, որ այնտեղ՝ երկրում, որն արդէն մեռնելու վրայ է, իմ ժողովրդի համար մի բան տեղի ունենայ: Որքա՞ն են այնտեղ: Ինչ ասում են՝ 2,3 մլն: Իշխանութիւնները մատնացոյց են անում 3,6 մլն: Բայց դա ճիշտ չէ: Շատ կարճ ժամանակում նրանց

թիւր կը դառնայ 1 մլն 800 հազար: Եւ կ'իջնենք մինչեւ 1 մլն բնակչութիւն՝ մաֆիոզների ձեռքում: Այդ պարագայում պէտք է յոյաներս չիւնացիների վրա՞ դնենք երկիրը վերաբնակեցնելու համար:

Ես կ'ուզենայի, որ իւրաքանչիւր հայ ինքն իրեն հարց տայ. ի՞նչ նպատակ եմ ես բերում իմ նախնիների երկրին: Ի՞նչ եմ ես տալիս՝ մերժելով այս մէկը, չընդունելով այս միւսը: Եւ ինքն իրեն հաշիւ կը տայ, որ ոչինչ էլ չի տալիս: Ինչպէս Դուք տեսնում էք, ես ասում եմ այն, ինչ մտածում եմ:

Nouvel d'Armenie - Իրականում Ձեր ցանկութիւնը հայերին օգնե՞լ է: Շ. Ա. - Պէտք է նրանց օգնել, թուրքերին նոյնպէս: Մեր միջեւ դա պէտք է լուծուի, որոշուի, եթէ մենք կամքի տեր մարդիկ ենք: Nouvel d'Armenie - Բայց հայտնի, Դուք մի փոքր գրեթէ կողոպտում էք նրանց, այնուամենայնիւ: Դուք Ձեզ հաշիւ տալի՞ս էք:

Շ. Ա. - Ես իմ կեանքն անցկացրել եմ հասարակութեանը կողոպտելով: Եւ մերոնց հետ նոյնը չե՞մ անի: Մի օր իմ քոյրն ինչ ասաց. «Դու հաւատո՞ւմ ես, որ թուրքը կարող է քեզ սպաննել»: Հայը նոյնպէս կարող է դա անել, նոյն պատճառներով: Ես ուրիշ եմ գնում: Ես այսպէս եմ տեսնում իրողութիւնները: Վնաս եմ կրում: Գուցէ: Բայց թող ինչ մի լուծում ցոյց տան: Ոչ թէ բողոքներ: Եւ յետո՞յ՝ առանց տաքուների. ես մի օր ՀՀ նախագահի հետ խօսեցի իսլամացած հայերի խնդրի մասին՝ ասելով, որ մի բան պէտք է անել: Ամէն կողմից լքուած այս մարդիկ դժբախտ են: Պէտք է նրանց օգնել:

Մենք իսլամին դէմ չենք: Հայաստանում մենք 6 հրաշալի մզկիթ ունենք, որոնք փրկուել են՝ չնայած Ստալինի հրամանին, ով ուզում էր դրանք ոչնչացնել: Իրանն անում է անհրաժեշտը դրանք վերանորոգելու համար: Մենք ազգ ենք: Ազգը բաղկացած է ամեն տեսակի մարդկանցից՝ լաւագոյններից մինչեւ վատագոյններ, եւ ամէն կրօնի դաւանող: Նորմալ է, որ ունենք քրիստոնեաներ, հրեաներ եւ մուսուլմաններ: Հայաստանը պէտք է այս ուղղութեամբ ընթանայ, որով գնում է նաեւ Եւրոպան:

Nouvel d'Armenie - Դուք ճանաչել եք Հայաստանի երեք մախազահներին: Կարո՞ղ էք մեզ նրանց մասին պատմել:

Շ. Ա. - Ոչ, դա իմ գործը չէ: Նրանք բարի կամքի տեր մարդիկ են: Բայց երբեմն իրավիճակները փոխում են կամքը: Ամէն դէպքում, նախագահներից ոչ մէկը ինչ երբեւէ «ոչ» չի ասել: Միտուցէ ես կը նախընտրէի, որ ինչ դա ասէին: Արա, այսօր ի՞նչ է նշանակում լինել հայ: Ես կ'ուզենայի դա իմանալ: Ի՞նչ է նշանակում արիւնքահայ: Լաւ ուտե՞լ: Լաւ խմե՞լ: Ունենալ սեփական բուստիկ եւ խօսել ցեղապանութեան մասին: Դա՞ է հայ լինելը: Սա շատ քիչ է:

Հարցազրոյցը՝ Արա Թորանեանի Ֆրանսերէնից թարգմանութիւնը՝ Լիանա Մայրաբեանի

«ՀԵՏՔ»

Չեր ճանուցումները Վաստեցեք «Մասիս» Շաբաթաթերթին
T: (626) 797-7680 F: (626) 797-6863
massis2@earthlink.net

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ԲԱԺԱՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՏՐՕՆ

Yes, I wish to subscribe to Massis Weekly
Enclosed a check for (one year)
* \$50,00 for USA
* \$60,00 (second class), \$ 75,00 (Air Mail) for Canada.
* \$85,00 (second class), \$ 125,00 (Air Mail) Overseas.

Name: -----
Address: -----
City: ----- State:----- Zip Code:-----
Country: -----
Tel :----- Fax :-----

ՄԱՍԻՍ
ԱՄԵՆԱՎԱՍԱՀԵԼԻ ԱԳՔԻԻՐԸ ՀԱՅՐԵՆԻ ԼՈՒԲԵՐՈՒ

ՄՈՒՍԱ ԼԵՐԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՊԱՇՏՊԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ՂԵԿԱՎԱՐ ՏԻԳՐԱՆ ԱՆԴՐԵԱՍԵԱՆ

Շաբաթականում էջ 15-էն

գրոհը արդէն մի քանի վայրկեաններին ընթացքում, խուճապ ու խառնաշփոթութիւն է ստեղծել թշնամու ճամբարում, զինուորները ժայռերի ու կոճղերի վրայից թափախուցնելով փախչում էին: Թշնամու բանակատեղիի վրայ հայերի կողմից զանգուածային յարձակման տպաւորութիւն էր ստեղծուել, սպաները հակասական հրամաններ են արձակել, բանակը կէս ժամից յետոյ նահանջի հրաման է ստացել, իսկ հրամանատարը սուրն ու կոշիկները թողած՝ փախչել է: Մինչ լուսաբաց անտառը մաքրուել է փախչող զինուորներից, գէնքի, գինամթերքի ու պարէնի որոշ ռազմաւար է վերցրուել: Այդ մուծ գիշերին լեռնականները իրենց պատերազմի աստուծոյ եղէգան փողի փրկութեան լոյսն էին վառել այդ կիրճում:

Թուրքը, վստահ չլինելով ռազմական ուժով ընկճելու լեռնականների դիմադրական ոգին, զօրաշարժի է ենթարկել շրջակայ բնակավայրերի մահմետական բնակչութեան տասնհինգ հազարանոց հրոսախուճը՝ դիմադրութեան մասնակիցներին սովամահ անելու նպատակով շրջափակելու լեռը: Լեռան խիստ գառնիթափ կողերը ընկնում էին ալեկոծ ծովի ջրերին, կարծես՝ ռազմի երթից յոգնած ոտքերը հովացնելու աչնտեղ: Ոչ մէկ նաւահանգիստ կար նրա կողերին փարած եւ ոչ էլ այլ հաղորդակցութիւն՝ ուրիշ նաւահանգիստների հետ:

Լեռը պաշարուել էր, սպառուում էր իրենց հետ բերած ուտելիքի պաշարը: Դիմադրութեան երեսուն օրերի մարտերից յետոյ, սկսել էին սնուել մանրեղջերաւոր անասունների հաշուին՝ օգտագործելով նրանց կաթը հիւանդների ու փոքրերի համար եւ ամէն օր մորթելով մի քանի այծ ու ոչխար: Դէպի իրենց գիւղերի արտեր գիշերային յանդուգն արշաւներից բերած հացահատիկը եւ մրգերը չէին կարող լրիւ բաւարարել իրենց սննդի պահանջը: Անասունների հօտի մասմթերքի հաշուարկով եզրակացրել էին, որ այն կարող էր բաւականացնել միայն երկու շաբաթ:

Թէեւ երկարատեւ դիմադրութիւնը փրկութեան ստոյգ յոյս չէր ներշնչում, սակայն վճռել էին շարունակել այն եւ մտածել նաեւ ծովով շրջափակումից դուրս գալու մասին: Սուրհանդակների միջոցով խնդրագիր էին ուղարկել Հալէպի ամբերիկեան հիւպատոսին՝ ծովով օգնութիւն ուղարկելու համար: Քիչ հաւանական էր եղել, որ այն հասած լինէր հասցէատիրոջը: Մի քաջ լողորդ երիտասարդ էին ուղարկել յիսուն քիլոմետր դէպի հիւսիս գտնուող Ալեքսանտրեթ նաւահանգիստ՝ իմանալու համար, որ արդեօք դաշնակից ռազմաւաճակներ խարսխում էին այնտեղ: Նա անցնելով թրքական շրջափակման սահմանագիծը՝ մօտակաջ բլուրներից դիտարկել էր նաւահանգիստը. այնտեղ ռազմաւաճակ խարսխած չէր եղել:

Երեք օրինակներով կոչ էին պատրաստել՝ ուղղուած անգլիական, ֆրանսական, ռուսական, ամերիկեան եւ իտալական ռազմաւաճակի հրամանատարներին: Ծովափին երեք յանդուգն ու վարժ

լողորդների էին հերթապահ նշանակած եղել՝ հսկելու համար ափամերձ ջրերում երեւացած նաւերի անցքին: Ահա՛ կրճատումներով այդ կոչը:

«Մենք, հայկական վեց գիւղերի ժողովուրդը, բոլորը միասին մօտաւորապէս հինգ հազար հոգի, Մուսա Տաղի Տամլաճըկ կոչուած այս հատուածում, որը Սուէտիայից հիւսիս-արեւմուտք, ծովածոցի կողքով երեք ժամուայ ճանապարհ է:

«Մենք, թրքական բարբարոսութիւնից եւ տանջանքներից ապաստան ենք գտել այստեղ եւ մեզանից շատերը մոլեգնած են մեր կանանց պատուի համար:

«Պարոն, դուք պէտք է իմացած լինէք բնաջնջման այս քաղաքականութեան մասին, որ թուրքերը գործադրում են մեր ազգի նկատմամբ: Հայերին ցիրուցան անելու քողի տակ, իբր թէ՛ ըմբոստութիւնը կանխելու, մեր ժողովուրդի գաւակները վտարուած են իրենց տներից, գրկուած՝ իրենց պարտէզներից, իրենց աչգիներից եւ իրենց բոլոր սեփականութիւններից:

«Մօտաւորապէս քառասուն օր առաջ կառավարութիւնը տեղեկացրեց մեզ, որ մեր վեց գիւղերը պէտք էր տարագրուէին: Մենք աւելի սիրով գերադասեցինք քաշուել մեր լեռները, քան՝ դրան հնազանդուել: Մենք հիմա քիչ ուտելիք ունենք եւ զօրքերը շրջապատում են մեզ: Մենք հինգ կատարի ճակատամարտեր ենք ունեցել: Աստուած մեզ յաղթանակ է շնորհել, սակայն յաջորդ անգամ շատ աւելի խոշոր ուժերի դէմ պիտի կանգնենք:

«Պարոն, Քրիստոսի անունով կոչ ենք անում ձեզ:

«Մենք թախանձում ենք ձեզ՝ փոխադրել մեզ Կիպրոս կամ այլ ազատ երկիր: Մեր ժողովուրդը ծոյլ չէ: Մենք պիտի վաստակենք մեր հացը, եթէ աշխատանքով ապահովուենք: Եթէ այս չափազանց շատ կը լինէր շնորհելու, առնուազն փոխադրել մեր կանանց, ծեր մարդկանց ու երեխաներին, սպառազինէք մեզ բաւարար գէնքերով, զինամթերքով եւ մեր ամբողջ զօրութեամբ պիտի պայքարենք ձեզ հետ՝ թրքական ուժերի դէմ: Բարի եղէք, պարոն, մի՛ սպասէք, մինչեւ որ չափից աւելի ուշ լինի:

«Յարգանքով՝ ձեր ծառան, այստեղի բոլոր քրիստոնեաների անունից՝

Սեպտեմբեր 2
Տիգրան Անդրէասեան»:
*****

Օրեր էին անցել, բայց որեւէ նաւ չէր երեւացել: Տիգրանի խորհուրդով ու խմբագրութեամբ, երկու սպիտակ դրօշներ էին պատրաստել՝ մէկը անգլերէն սեւ տառերով «Քրիստոնեաները դժբախտութեան մէջ են: Փրկեցէք»: Իսկ միւսը՝ նոյն բովանդակութեամբ, կարմիր խաչով: Դրօշները ամբարացրել էին մի ծառի գագաթին՝ նրանց մօտ շուրջօրեայ հերթապահներ նշանակելով:

Թուրքերը նորից յարձակում էին գործել, եւ նրանց դէմ մի քանի յաղթական մարտեր էին մղուել: Դիտարկման կէտերի մէկից գլաժայռեր էին գլորել թշնամու գործի վրայ՝ կործանարար վնասներ պատճառելով նրան: Այնուհետեւ, յանձնուելու համար, թուրքերը վիրաւորական կոչեր էին ուղղել, սա-

կայն ապստամբները աւելի ազդու ձեւով էին պատասխանել նրանց:

Մի կիրակի առաւօտ Տիգրանի խրճիթին էր վազելով մօտեցել մի մարդ՝ գոռալով, որ մի ռազմաւաճակ էր երեւացել, պատասխանել իրենց ձեռքի շարժումներին եւ սկսել աւելի մօտենալ ծովափին: Այն ֆրանսական «Կիշեն» ռազմաւաճակ էր եղել, որը ծովափին մօտենալու համար նաւակ էր իջեցրել: Մի քանի երիտասարդներ անմիջապէս դէպի նաւ էին լողացել: Նաւապետը պահանջել է պատուիրակութիւն ուղարկել՝ տիրող կացութիւնը բացատրելու համար: Նա նաւատորմի ծովակալին հեռագիր էր ուղարկել, որը ժամանելով ծովափ, առանց իր կառավարութեան նախնական թոյլտուութեան, կարգադրել է լեռ ապաստանած բոլոր մարդկանց նաւերի վրայ վերցնել: Հրաւիրել էր ներկայանալու նաեւ մի անգլիական ռազմաւաճակ: Երկու օրերի նաւարկութիւնից յետոյ, Սեպտեմբերի 14-16-ին հասել էին Փորթ Սայիտ՝ անգլիական իշխանութիւնների կողմից տրամադրուած վրանների ճամբար:

Տիգրանը երախտագիտութիւն է յայտնել ճամբարի կազմակերպիչ պարոն Ուիլիըմ Ս. Հորմալոլըրին, տիկին իլկուտին եւ օրիորդ Ռուսելլին՝ իրենց նկատմամբ ցուցաբերած անխոշ Զանքերի համար եւ՝ Գահիրէի Հայկական կարմիր խաչի ընկերութեանը, որի պատուաւոր նախագահն էր եղել «Կոտակ» ընկերութեան տնօրէն պարոն Ֆերմանեանը, իսկ քարտուղարը՝ փրոֆեսէօր Գայալեանը, որոնք ճամբար էին ուղարկած եղել երեք բժիշկներից ու երեք բուժքոյրերից բաղկացած բուժական անձնակազմ:

Կատարուած ճշգրիտ վիճակագրութեան համաձայն, Փորթ Սայիտ ժամանածների թուաքանակը եղել է՝

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԱԾ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՆԱԻԱՏՈՐՄԻ ՌԱԶՄԱՆԱԻԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ

(Կազմուած Եգիպտոսի լուսաւորչական համայնքի եպիսկոպոս Թորգոմի կողմից)

Գաղթականների թուաքանակը

Ճշգրիտ վիճակագրութիւն էր կատարուած այդտեղ, որը ցոյց է տալիս գաղթականների թուաքանակի կազմը՝

4200, ներառեալ՝
915 տղամարդ
1408 կին
702 տղայ
539 աղջիկ
639 երեխայ

Գաղթականների ծագումը
Նրանք բոլորը եկան Սելեւկիայի գիւղերից (Հալէպի Վիլայէթ, Անթաքիայի սանճագ, Լեֆֆիայի գաւառ), ներառեալ.

160 ընտանիք Խըտըրպէկ գիւղից
228 ընտանիք Եողունուղ գիւղից
220 ընտանիք Հաճի Հապապլի գիւղից
221 ընտանիք Վազըֆ գիւղից
10 ընտանիք Քէպուսիէի գիւղից
170 ընտանիք Պիթիաս գիւղից

Ընդհանուր՝ 868

Սակայն այս ընտանիքները չեն ներկայացնում ընդհանուր թուաքանակը այն ընտանիքների, որոնք բնակուած էին իւրաքանչիւր գիւղում, քանի որ.

240 ընտանիք Քեպուսիէ գիւղում

2 ընտանիք Եողունուղ գիւղում

80 ընտանիք Հաճի Հապապլի գիւղում

10 ընտանիք Պիթիաս գիւղում

Ընդհանուր՝ 332

Այսպիսով, 332 ընտանիքներ տանը, իրենց գիւղերում մնացին: Նրանք տարագրուեցին:

Այսպէս, իրենց լեռները գրկած ռանչպարներ ազգի արժանապատուութեան, կանանց պատուի, գաւակների ու ծնողների կեանքի եւ ազատ ապրելու տենչանքի համար յիսուններեք օրեր դիւցազնօրէն մարտնչել էին թշնամու բազմահազար կանոնաւոր զօրքի ու աշխարհագորի դէմ եւ հինգ յաղթական ճակատամարտեր մղելուց յետոյ, հանգրուանել այդ վրանների քաղաքը:

ԱՐԱԳԱԾԻ ԿԱՏԱՐԻՆ «Ի ԽՆԴԻՐ ԼՈՒՍԱԻՈՐԶԻ ԿԱՆԹԵՂԻ»

Շաբաթականում էջ 13-էն

նած էինք 1949 թուի Սեպտեմբերին, եւ տարի մը ետք, ամբան արձակուրդի գացած մեր ծնողաց մօտ: Եգիպտոս արձակուրդի եկած էր նաեւ Կիլիկիոյ գիսնական Հայրապետը Տ.Տ. Գարեգին Ա Յոսէփեանց Կաթողիկոսը, Արագած Լեռան գագաթը բարձրացող հերոս ուխտագնացը, որուն կ'ընկերանար Դպրեվանքի տեսուչ Դերենիկ Եպիսկոպոս Փոլատեան: Հայրապետը կ'իջեանէր բուրգերուն մօտիկ Միւնէ Հառու կոչուած յատնի պանդոկը երբ Հայրապետին աջհամբոյրի գացինք երկու դպրեվանքի ուսանողներս՝ առաջնորդութեամբ տեսուչ Սրբազանին:

Վեհափառ Հայրապետը մեզ ընդունեց եւ հայրական սիրով հարցումներ ալ հարցուց թէ ինչ սորված էինք Դպրեվանքէն ներս: Կը յիշեմ, ըսի թէ իր «Խաղբակեանք Կամ Պոռչեանք» պատկառելի

հատորը մեր ուսուցիչ Սիմոն Սիմոնեանի ցուցմուքով կարդացեր էի եւ շարադրութիւն մըն ալ գրած որպէս պարտականութիւն: Զարմանքով եւ ուրախ ժպիտով մի քանի հաստատումներ ալ ինք ըրաւ իրեն յատուկ խանդով: Այսքանը շատ լաւ, եւ սակայն մնացեալն էր արկածալիցն ու անպատասխանատու քայլը տեսուչ սրբազանին որուն սկիզբն էր հետեւեցանք:

«Պիտի բարձրանանք բուրգերուն գագաթը» ըսաւ: Մերժեցինք մեր վախին մէջ: «Ինձի հետեւեցէք» ըսելով մեզ ժայռ առ ժայռ սոսկալի վերելքին ենթարկեց, իր պարեգոտի փէշերը հաւաքած: Ինչ խօսք, բարձրացանք ասով եւ դողով: Իսկ վայրէջքը՝ լեղապատու: Բուրգերուն գագաթը ոչինչ կար ներշնչող, բացի մեր վախէն ու ներքին զայրոյթէն, թէ ինչ գործ ունէինք արծիւներու եւ ազուաներու փարաւոնեան այդ բարձունքին վրայ:

**Ճաշկերոյթ
Պարահանդէս
Նուիրուած**

Հ.Մ.Մ.ի 90 Ամեակին
կազմակերպութեամբ

Հ.Մ.Մ.ի Շրջանային Վարչութեան

Օրուան հանդիսութիւնը պիտի խանդավառէ
յատուկ Լիբանանէն ժամանած, սիրուած երգիչ՝

Պերճ Նազգաշեան

Տեղի կ'ունենայ Շաբաթ, Նոյեմբեր 26, 2011
երեկոյեան ժամը 8:30 էն սկսեալ

Deluxe Banquet Hall

Շքեղ սրահէն ներս՝

237 East Olive Avenue, Burbank, CA 91502

Մանրամասնութեան համար հեռաձայնել
(626) 485-6434 (818) 324-057

Մուտքի Նուէր \$ 75.00